

παράδειγμα ζωντανής ιστορικής πόλης

η συμβολή του δήμου στην ανάδειξη των κανόνων προστασίας και στην εξέλιξη της ιστορικής κατασκευής

BORDEAUX

Bordeaux, παράδειγμα ζωντανής ιστορικής κατασκευής,

η συμβολή του δήμου στην ανάδειξη των κανόνων προστασίας και στην εξέλιξη των ιστορικών κατασκευών

διάλεξη, Ιούλιος 2014
Ξανθοπούλου Ξανθίππη
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ

υπεύθυνη καθηγήτρια: Ε. Εφείσιου
τομέας IV

ευχαριστώ για την καθοδήγηση την κ. Ε. Εφείσιου καθώς και τον κ. Olivier Chadoin, καθηγητή στο école nationale supérieure d'architecture et de paysage de Bordeaux (ENSAP Bx), για την συνεργασία

	σελ.	
i. τοποθέτηση θέματος	05	
ii. εισαγωγή στο θέμα της διατήρησης	07	
iii. προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία	09	
iv. σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux	12	
v. η εγγραφή στην Unesco	14	
vi. μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_ πολεοδομικές μελέτες	16	
vii. συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις	19	
Incité	20	
Bordeaux-Euratlantic	24	
Direction Générale de l' Aménagement	24	1. Portrait de quartier(s) / πορτρέτο της γειτονιάς 2. Parcours / διαδρομές 3. Balade urbaine / αστική βόλτα 4. La caserne niel, Leçon #1 D'agora acte I, II / ο στρατώνας Niel, μάθημα #1 5. Charte de la construction durable à Bordeaux / χάρτα της βιώσιμης κατασκευής στο Bordeaux 6. Les fiches pratiques de la construction durable / τα πρακτικά έγγραφα της βιώσιμης κατασκευής 7. Guide pratique / πρακτικός οδηγός 8. Carnets d' une ville en héritage / σημειωματάρια μίας πόλης με κληρονομιά
viii. ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage	36	1. La loi / η νομοθεσία 2. Portes et fenêtres / πόρτες και παράθυρα 3. La pierre / η πέτρα 4. La maison / η κατοικία 5. Les toits et terrasses / οι στέγες και τα δώματα
ix. συμπεράσματα	54	
x. γλωσσάρι	56	
xi. βιβλιογραφία	61	

<u>i_</u>	τοποθέτηση θέματος
<u>ii_</u>	εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
<u>iii_</u>	προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
<u>iv_</u>	σύνομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξη του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
<u>v_</u>	η εγγραφή στην Unesco
<u>vi_</u>	μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
<u>vii_</u>	συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
<u>viii_</u>	ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
<u>ix_</u>	συμπεράσματα
<u>x_</u>	γλωσσάρι

Με αφορμή το πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών Erasmus, βρέθηκα για ένα ακαδημαϊκό έτος στην Γαλλία, στο Bordeaux. Από την πρώτη κιόλας επαφή μου με την πόλη, μου δημιουργήθηκαν πολλά ερωτήματα γύρω από το θέμα της διατήρησης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Πώς μία πόλη με κηρυγμένο από την Unesco διατηρητέο ιστορικό κέντρο μπορεί να παρουσιάζει τέτοια πυκνότητα κατοίκησης και τέτοια ζωντάνια στο ίδιο το κέντρο; Πώς ταυτόχρονα μπορεί να τηρεί τις θέσεις των διεθνών οργανισμών περι προστασίας της κληρονομιάς, χωρίς να επεμβαίνει στο σύνολο του κέντρου το οποίο παραμένει ομοιογενές και ομοιόμορφο, δίχως παραφωνίες από ιδιωτικές αυθαίρετες πρωτοβουλίες, και δίχως παραφωνίες από την προσπάθεια να εκμοντερνιστεί και να υιοθετήσει τις νέες μόδες κατοίκησης και τις σύγχρονες ανάγκες; Πώς η ομοιομορφία αυτή είναι όντως διατηρημένη και όχι εγκαταλελειμμένη και αφημένη, σε όλες τις κλίμακες, από τον πολεοδομικό σχεδιασμό μέχρι και την οικοδομική κατασκευαστική λεπτομέρεια;

Με μία δεύτερη ανάγνωση της πόλης, τα ερωτήματα διευρύνονται. Δεν πρόκειται για μία πόλη που έχει “κολλήσει” στο παρελθόν και φοβάται να εκσυγχρονιστεί. Πίσω από τις προσόψεις μιας άλλης εποχής, κρύβεται η σύγχρονη ζωή, και οι ιστορίες εκατοντάδων ανθρώπων που ζουν μέσα σε αυτή. Κρύβεται και ξεπροβάλλει

ενίστε, μία ευρωπαϊκή πόλη σύγχρονων προδιαγραφών, με διαμερίσματα που καλύπτουν όλες τις ανάγκες, με συγκροτήματα που παρέχουν στους πολίτες κάθε είδους υπηρεσία, με σημαντικά δημόσια κτίρια και νέες υπηρεσίες. Πρόκειται για μία πόλη η οποία με το πέρασμα των αιώνων, με το πέρασμα δεκάδων νομοθεσιών και εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδεών για την διατήρηση και την αποκατάσταση, εξελίσσεται και η ίδια και προσπαθεί να ικανοποιήσει τις σύγχρονες ανάγκες ζωής και κατοίκησης.

Όλα αυτά βεβαίως, σε ένα πλαίσιο που οφείλω να αναφέρω, έστω και στο ελάχιστο: το ενδιαφέρον της ίδιας της πολιτείας και του κράτους να εξελίσσεται η πόλη και να προσφέρει στους κατοίκους, αλλά και στους επισκέπτες, το καλύτερό της πρόσωπο είναι δεδομένο, από την στιγμή, που έχουν όμως ήδη τεθεί οι βάσεις ανάπτυξης των υπόλοιπων τομέων της κοινωνίας και ενός κράτους

πρόνοιας. Το κράτος αναγνωρίζει την ανάγκη αξιοποίησης των πολιτισμικών δυνατοτήτων μίας πόλης σαν το Bordeaux, τόσο για την διατήρησή του, όσο και για τις όποιες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης και εκμετάλλευσης του πλούτου της πόλης κάτι τέτοιο προσφέρει. Το έντονο ενδιαφέρον της πολιτείας και του κράτους να εξελίσσεται η πόλη οφείλεται στο γεγονός ότι όλοι οι βασικοί τομείς της κοινωνίας και κατ' επέκταση και το κράτος πρόνοιας έχουν ήδη αναπτυχθεί. Με βάση λοιπόν μία καλοκουρδισμένη κοινωνικά και οικονομικά πολιτεία, το κράτος στρέφεται προς την αξιοποίηση και την διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς, μιας πόλης σαν το Bordeaux, αναγνωρίζοντας πως κάτι τέτοιο θα επιφέρει και οικονομική, και πολιτιστική ανάπτυξη στην περιοχή.

Το ζήτημα λοιπόν που με απασχόλησε περισσότερο, και το οποίο είναι και το θέμα της διάλεξης, είναι το πώς μία σύγχρονη πόλη υλοποιεί τις θεωρίες, και κατ' επέκταση τη νομοθεσία, περί διατηρήσεως της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ενώ ταυτόχρονα εξελίσσεται και απαντάει και στα σύγχρονα ερωτήματα κατοίκησης.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό, εμπεριέχει βεβαίως πολλά σκέλη και διαφορετικά επίπεδα, η συγκεκριμένη διάλεξη ωστόσο, επικεντρώνεται περισσότερο στις πολιτικές επικοινωνίας του δήμου με τους πολίτες και στην καθοδήγησή του σε επίπεδο νομικών διαδικασιών, αλλά κυρίως σε επίπεδο γνώσεων των υλικών, της μορφολογίας και των κατασκευαστικών μεθόδων.

Οι συζητήσεις, τα συνέδρια και οι προβληματισμοί γύρω από τα ζητήματα της διατήρησης της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι πολλά, σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Τα σημεία που θα σταθούμε όμως, στην όλη ιστορία της αποκαταστάσεως είναι οι αρχές που αναφέρονται με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο σχεδόν σε όλες τις διακηρύξεις, από τις αρχές ακόμα του 20ου αιώνα, που άρχισαν να τοποθετούνται τα θεμέλια. Όπως αναφέρει και ο Γ. Λάββας *“Η καθολικότητα του φαινομένου, -πέρα από τα μεγάλα ή μικρά θετικά αποτελέσματα που έχει σε κάθε χώρα-, δείχνει πως η τάση αυτή δεν είναι ένα επιδερμικό φαινόμενο ή υπόθεση μιας μικρής ομάδας αρχαιολατρών ή ρωμαντικών αλλά αφορά σε μία γενική και βασική ανάγκη της ανθρώπινης ύπαρξης”*²⁰. Η ανάγκη αυτή, έως σήμερα, έχει διαμορφωθεί και εκφράζεται σύμφωνα και με τον Χ. Μπούρα σε 6 σημεία: την έννοια της αστικής εικόνας και του αστικού τοπίου, στην συναισθηματική

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης**
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco
- _vi_ μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_ ανάλυση των Carnets d’une ville en héritage
- _ix_ συμπεράσματα
- _x_ γλωσσάρι

²⁰ Γιώργος Π. Λάββας, *Προστασία μνημείων και συνόλων*, τεύχος 1, σελ.37, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ιστορικότητα, στην κατανόηση της ανάγκης διατήρησης του περιβάλλοντος, στην ανάγκη συνδέσεως και συνθέσεως του παρελθόντος με το παρόν στην μνήμη της κοινωνίας, στην λειτουργική αναβίωση και τελικά στην σύνθεση ενός ενιαίου πολεοδομικού συστήματος που θα διατηρεί και θα εξελίξει την ζωή²¹.

Όσον αφορά τις μεθόδους ικανοποίησης αυτής της ανάγκης είναι πολλές και συχνά, στην εξέλιξη της ιστορίας αντιδιαμετρικά τοποθετημένες. Πολλές από αυτές μάλιστα αποτυχημένες αφού έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις όπου η ιδέα της διατήρησης και της αποκαταστάσεως ιστορικών μνημείων και οικισμών, δεν έχει καταφέρει να υιοθετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε το αποτέλεσμα της έκφρασης της να είναι λειτουργικά και αισθητικά επιτυχημένο. Τέτοια παραδείγματα βρίσκουμε άφθονα στην ελληνική επικράτεια, όπου είναι φανερό η φθορά του συνόλου των μνημείων και των οικισμών, εξ' αιτίας ενός πλήθους παραγόντων, που δίνει αρκετά εντοπισμένα ο Χ. Μπούρας²².

Από αυτά, θα σταθώ και θα σχολιάσω την αδυναμία των Δήμων ή των Κοινοτήτων να πάρουν μέρος στην προσπάθεια, αδυναμία είτε οικονομική είτε αντιλήψεως και

21 Χαράλαμπος Θ. Μπούρας, Σημειώσεις του μαθήματος "Αποκαταστάσεις των μνημείων" II, Αθήνα 1982, σελ. 1-3
22 Χ.Θ.Μπούρας, Σημειώσεις..., σελ.6

μελέτης του προβλήματος, καθώς και την έλλειψη παιδείας και ευαισθητοποίησης ιδιοκτητών και χρηστών των παλαιών κτιρίων γύρω από θέματα πολιτιστικής φύσεως. Όπως αναφέρεται, η *ανυπαρξία γοήτρου της ζωής μέσα στα παλιά κτήρια, το κακό γούστο και η έλλειψη φαντασίας και ευαισθησίας καθώς και η αδυναμία αντίληψης του μακροπρόθεσμου συμφέροντος που θα έχουν οι ιδιοκτήτες, όσο και να μην φαίνονται σημαντικά, αποτελούν θεμέλιο λίθο στον σχεδιασμό και σε ολόκληρη την διαδικασία διατήρησης ενός μνημείου ή ενός ιστορικού συνόλου, είτε από το κράτος είτε από ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Βεβαίως, τα αίτια είναι πολλά παραπάνω από τα προαναφερθέντα, και οι κίνδυνοι παρερμηνείας ακόμα περισσότεροι. Σημαντική κρίνεται επομένως, μία διαδικασία ενημέρωσης πολιτών, παροχής πληροφοριών και γνώσεων από έναν κρατικό, δημόσιο φορέα, η οποία θα θέτει τις βάσεις και θα δίνει τροφή για συζητήσεις και εξελίξεις στον χώρο των αποκαταστάσεων, προερχόμενες όχι μόνο από τους ειδικούς και τους επιστήμονες, αλλά από τον ίδιο τον κόσμο που τελικά βιώνει τους χώρους και δημιουργεί και μεταφέρει τη μνήμη.*

Η πόλη και ο Δήμος του Bordeaux, έχει αναπτύξει μία πολιτική στον συγκεκριμένο τομέα που θα μπορούσαμε να πούμε ότι πληροί τις υποχρεώσεις του. Βεβαίως πάντα υπάρχει ο αντίλογος, και τα ερωτήματα γύρω από τις πολιτικές ανάδειξης της πόλης, και από τους κινδύνους γενικευμένης μουσειοποίησης και θεματοποίησης, στον πολεοδομικό κόσμο. Κίνδυνοι από την αμφιλεγόμενη επιλεκτική μνήμη με

την ταυτόχρονη αμφιλεγόμενη επιλεκτική λήθη που σε έναν βαθμό ίσως επιβάλλουν τέτοιου είδους πολιτικές^{23,24}. Τα ζητήματα αυτά ωστόσο, παρόλο που είναι άκρως σημαντικά και χρήζουν ανάλυσης δεν συγκαταλέγονται σε αυτήν την διάλεξη. Πέρα από το ποιος επιλέγει να διατηρήσει και τί επιλέγεται να διατηρηθεί, στόχος της διάλεξης είναι η καταγραφή των μεθόδων που μπορεί να χρησιμοποιεί ο οποιοσδήποτε δήμος, ως κρατικός φορέας, με σκοπό την ενημέρωση των πολιτών, μέσω του παραδείγματος της πόλης του Bordeaux.

23 βλ. διάλεξη, Β. Γκούφα, Δ. Σταρίδα, *Μπορντό, ένα μέλλον στραμμένο στο παρελθόν*, ΕΜΠ, 2014

24 http://issuu.com/cohstra/docs/bdx-protocol-a4_20110511_01small/128, σελ. 43, πρόσβαση στις 29/05/2014

- _i_** τοποθέτηση θέματος
- _ii_** εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_** προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_** σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_** η εγγραφή στην Unesco
- _vi_** μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_** συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_** ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
- _ix_** συμπεράσματα
- _x_** γλωσσάρι

Τα πρώτα μέτρα προστασίας της γαλλικής κληρονομιάς, τίθενται στην γαλλική επανάσταση (18ος αι.). Ωστόσο, στην πραγματικότητα, μόνο κατά τον 19ο αιώνα, δημιουργείται το κατάλληλο υπόβαθρο και γεννάται στον πολιτικό και κοινωνικό κόσμο η ιδέα του ιστορικού μνημείου που πρέπει να προστατευθεί.

Καθ' όλη την διάρκεια του 20ου αιώνα, αναπτύσσεται η νομοθεσία για την προστασία της κληρονομιάς και συνοδεύει την εξέλιξη και τις μεταλλαγές της ίδιας της έννοιας της κληρονομιάς, της παράδοσης. Το κράτος λαμβάνει την ευθύνη προστασίας της κληρονομιάς μετά την επανάσταση, παράλληλα με την διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας κατά το 1905. Σταδιακά, αναπτύσσεται ένα διοικητικό σύστημα με στόχο να αναλάβει την ευθύνη διαχείρισης και προστασίας αυτού του πλούτου. Καθορίζεται ένα σύνολο από κριτήρια και μία διαβάθμιση προτεραιοτήτων των στοιχείων που χρήζουν προστασίας. Ένας πρώτος νόμος σχετικά με τα μνημεία ψηφίζεται το 1887²⁵. Ωστόσο, ως εφαλτήριο λάκτισμα της πολιτικής προστασίας της κληρονομιάς θεωρείται ο νόμος της 31ης Δεκεμβρίου 1913²⁶. Βασικά σημεία του νόμου αυτού είναι η *δυνατότητα χαρακτηρισμού ενός κτιρίου*

25 Journal Officiel de la République Française, Παρίσι, 1887, no 89, http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/fr/documentation/pdf/loi_mh_30mars1887.pdf, πρόσβαση στις 21/05/2014

26 <http://www.culture.gouv.fr/culture/infos-pratiques/droit-culture/patrimoine/pdf/l-311213.pdf>, πρόσβαση στις 21/05/2014

ή ενός κινητού αντικειμένου χωρίς την συγκατάθεση του ιδιοκτήτη του, με παράλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των προβλέψεων από τον νόμο. Ο νόμος του 1913 συμπληρώνεται με αυτόν του 1920 που σχετίζεται με τις τέχνες. Το νόμο αυτό, ακολουθούν κείμενα που συμπληρώνουν την ανάπτυξη και προστασία, ορίζοντας μία περίμετρο επαγρύπνησης, 500 μ. γύρω από τα διατηρητέα κτίρια (με το νόμο του 1943)²⁷, δημιουργώντας ζώνες προστασίας της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομικής κληρονομιάς (ZPPAU) το 1983, επεκτείνοντας το πεδίο ενδιαφέροντος σε φυσικά τοπία το 1993 (ZPPAUP)²⁸.

Υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων εθνών, για την παιδεία, την επιστήμη και τον πολιτισμό (UNESCO), το 1972 τοποθετούνται οι βάσεις για την ιδέα της παγκόσμιας κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Μία εκατονταετία μετά την ψήφιση του νόμου του 1913 σχετικά με την προστασία των ιστορικών μνημείων, ένα νέο σχέδιο νόμου έχει ως στόχο να ορίσει μέτρα προστασίας πιο ευανόγνωστα και καλύτερα προσαρμοσμένα στις πραγματικές απαιτήσεις και σε αυτές του μέλλοντος.

27 <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORF-TEXT000000315319>, πρόσβαση στις 21/05/2014

28 http://fr.wikipedia.org/wiki/Zone_de_protection_du_patrimoine_architectural_urbain_et_paysager, πρόσβαση στις 21/05/2014

φωτογραφίες από το ιστορικό κέντρο του Bordeaux

zone tampon de Bordeaux, τα όρια της προστατευόμενης περιοχής σύμφωνα με την Unesco
πηγή: <http://whc.unesco.org>

Το 1996 δημιουργείται ο Οργανισμός της κληρονομιάς (Fondation du patrimoine), που ταυτίζεται με την αναγνώριση, την διατήρηση και την ενίσχυση της μη προστατευόμενης κληρονομιάς (τυπικές κατοικίες τοπικής αρχιτεκτονικής, κ.ά.). Οι διαδικασίες χαρακτηρισμού και εγγραφής των μνημείων (σύμφωνα με το νόμο του 1913) και των έργων τέχνης (σύμφωνα με το νόμο του 1920), οι προσεγγίσεις κάθε είδους και η θέληση απογραφής και διατήρησης της πολιτισμικής κληρονομιάς, συντελούν στην ύπαρξη μέχρι και σήμερα, σημαντικών αρχιτεκτονικών συνόλων φυσικού ή τεχνητού τοπίου, και μεμονωμένων κτηρίων, διάσπαρτα στην Γαλλία. Η πολιτική προστασίας της κληρονομιάς, ακολουθεί πορεία παράλληλη με αυτήν της Ευρώπης και εγγράφεται σε αυτήν. Η σύμβαση της UNESCO, του 1972, για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, υιοθετείται και γίνεται αποδεκτή στην Γαλλία το 1975. Τα κράτη ενθαρρύνονται προς την διασφάλιση της κληρονομιάς τους και την διεθνή συνεργασία προς αυτήν την κατεύθυνση .

iv _ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux _

Κέλτες
1η ονομασία: Burdigala

Ρωμαϊκή
κυριαρχία

καταστροφή της πόλης από
τους Νορμανδούς και
αποδεκατισμός
πληθυσμού

Μεροβίγγεια
δυναστεία

άνοδος-
εμπόριο
κρασιού, σύνδεση με
Αγγλία

απόκτηση
κοινοβουλίου

προσάρτηση στο βασίλειο της Γαλλίας
οικονομική άνοδος, με ταυτόχρονη
μείωση των δικαιωμάτων των πολιτών,
γεγονός που δημιουργεί δυσaréσκεια

άνοδος-κέντρο
διανομής
ζάχαρης, κρασιού
και σκλάβων
από τις Δ. Ινδίες

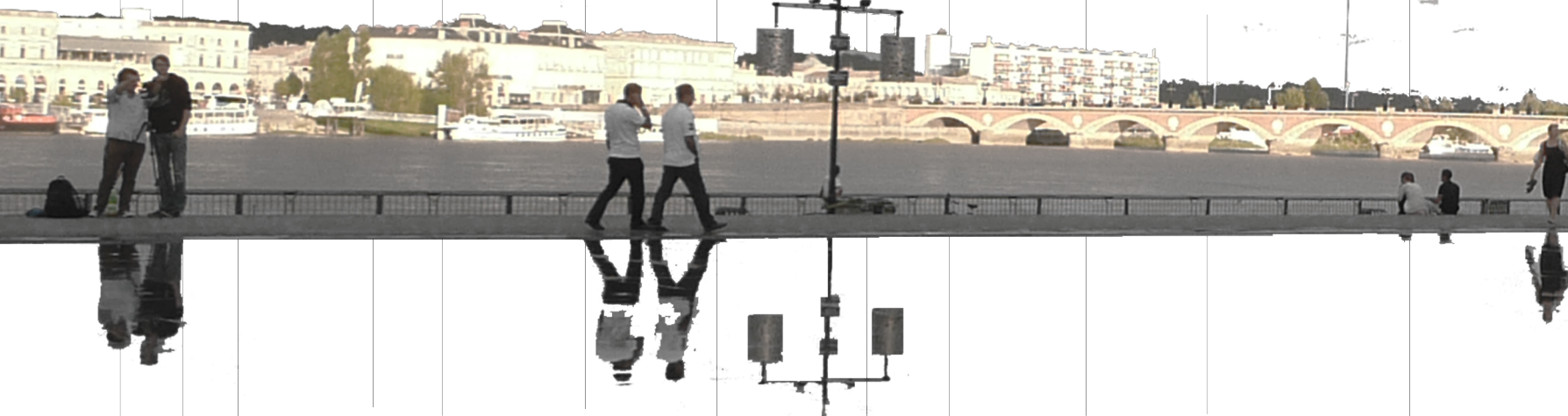
Claude Boucher,
ο πρώτος
πολεοδόμος, έθεσε τις
βάσεις
της σημερινής
όψης της πόλης

από κλειστή πόλη, με
την μεσαιωνική της
περίμετρο μετατρέπεται
σε ανοικτή πόλη

νόμοι του 1865,
του 1901, και
του 1913 *

1η πέτρινη
γέφυρα στον
ποταμό Garonne

300_56_6ος αι._848_12ος αι._1462_16ος αι._1653_1720_1726-90_1810-22_1865-1901-13_

“Les différentes périodes de construction se reconnaissent en général par les diverses provenances de pierre.”, Jean-Missègue, Bordeaux,

Langage de pierre, pg 203

ιδ. μτφρ.: Οι διάφορες περιόδους κατασκευής αναγνωρίζονται γενικά, από τις διάφορες προελεύσεις της πέτρας

“La pierre n’est plus un matériau de construction, elle est une valeur ajoutée à la maçonnerie de brique et de béton, elle ne participe plus à la structure du bâtiment.”, Jean-Missègue,

Bordeaux, Langage de pierre, pg 231

ιδ. μτφρ.: η πέτρα δεν είναι πια ένα υλικό κατασκευής, είναι ένα επιπρόσθετο στοιχείο στην λιθοδομή από τούβλα και μπετόν, δεν συμμετέχει πια στην δομική του κτιρίου.

μεταξύ των δύο πολέμων, χρήση μπετόν, τσιμέντου, κονιαμάτων και τούβλου, νέα κτίρια

Jacques Morrier, architecte de bâtiments en France, ιδρύει την Association de la renaissance du vieux Bordeaux και το Groupement Inter - Professionnel

μετά τον πόλεμο και μέχρι το 1960, τα βομβαρδισμένα έχουν σχεδόν αποκαταθεί

απόφαση δημιουργίας ενός προστατευόμενου τμήματος

Χάρτα Βενετίας I.C.O.M.O.S.

νόμος Malreaux

το Bordeaux, μέλος της Commission Nationale des Secteurs de Sauvegarde

prix européen de la Reconstruction de la Ville

έγκριση της διατηρητέας περιοχής

αναθεώρηση σχεδίου για τον σχεδιασμό του τραμ

έναρξη διαδικασίας επανεξέτασης

έγκριση νέων κανονισμών και νέων Plan de Sauvegarde et de Mise en valeur (P.S.M.V.)

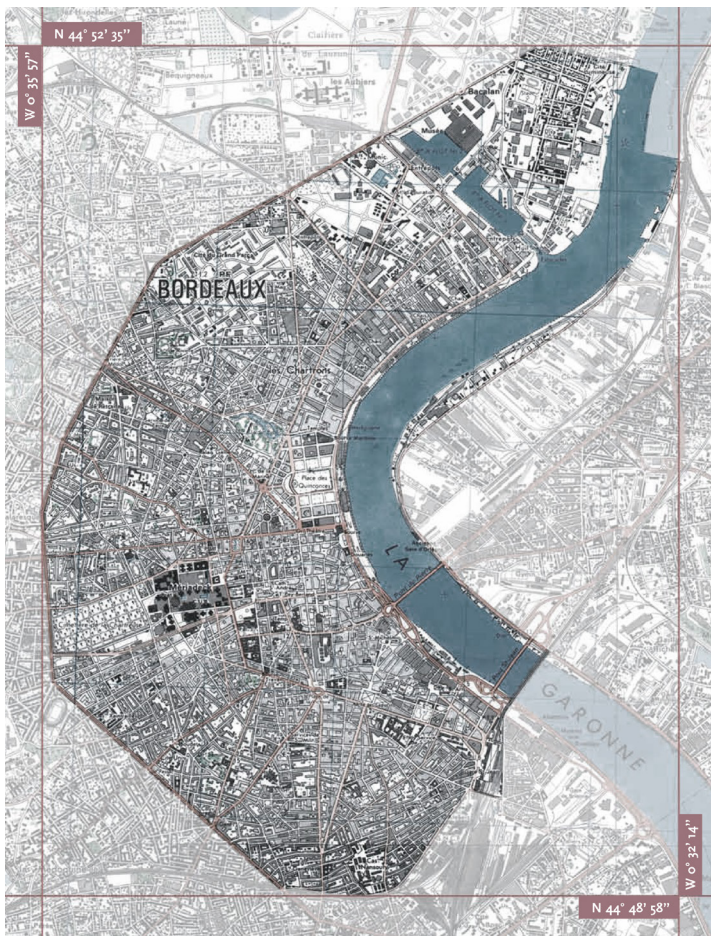
_ 1914-39 _ 1945-60 _ 1962 _ 1964 _ 1967 _ 1970 _ 1985 _ 1987 _ 1988 _ 2000 _ 2007 _ 2010 _ 2018-19

Από το 1972, με την εγγραφή της Γαλλίας στην UNESCO, και μέχρι σήμερα, αριθμούν 38 χαρακτηρισμένες περιοχές παγκόσμιας κληρονομιάς, στην χώρα. Οι 34 πολιτισμικού χαρακτήρα, οι 3 φυσικά τοπία και μία που συγκαταλέγεται και στις δύο προηγούμενες κατηγορίες²⁰. Εξ' αυτών, ενδεικτικά, εγγράφονται: το 1988 το ιστορικό κέντρο του Strasbourg (Grande île), το 1995 το ιστορικό κέντρο της Avignon (Palais des papes, ensemble épiscopal et Pont d'Avignon), το 1997 η ιστορική, οχυρωματική πόλη της Carcassonne, το 2005 η Le Havre, η ανοικοδομημένη πόλη από τον Auguste Perret, το 2001 η μεσαιωνική οχυρωματική πόλη Provins και τέλος το 2007 το Bordeaux, ως Λιμάνι του Φεγγαριού (Port de la Lune) χαρακτηρίζεται από την UNESCO και αποτελεί το μεγαλύτερο σε έκταση, αστικό σύνολο.

Με βάση δύο από τα δέκα κριτήρια {(ii), (iv)}, κατά την 31η συνάντηση της επιτροπής της παγκόσμιας κληρονομιάς, στο Christchurch, τον Ιούνιο του 2007, το ιστορικό κέντρο του Bordeaux θεωρείται πλέον προστατευόμενο στο σύνολό του²¹. Σύμφωνα και με το έγγραφο αιτιολόγησης της εγγραφής του, η πόλη του Bordeaux περιλαμβάνει 347 εγγεγραμμένα κτίρια από τον προαναφερθέντα νόμο του 1913, και ένα ιστορικό κέντρο το οποίο προστατεύεται ήδη από το Σχέδιο Προστασίας και Ανάδειξης (Plan de Sauvegarde et de mise en valeur) του 1988 και αναθεωρημένου το 1998 και το 2002. Μία ζώνη προστασίας είναι ήδη καθορισμένη. Ακολουθώντας και την γενικότερη εξέλιξη του γαλλικού κράτους στο θέμα της προστασίας, το ζήτημα της διαχείρισης της κληρονομιάς είναι μοιρασμένο στις εθνικές,

20 http://www.unesco.org/eri/cp/factsheets/FRA_facts_figures.pdf/, πρόσβαση στις 21/05/2014
21 <http://whc.unesco.org/en/decisions/1337/>, πρόσβαση στις 21/05/2014

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco**
- _vi_ μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_ ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
- _ix_ συμπεράσματα
- _x_ γλωσσάρι

το προστατευόμενο, ιστορικό κέντρο του Bordeaux, κηρυγμένο από την Unesco
πηγή: <http://whc.unesco.org>

περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις. Παρεμβάσεις σε μνημεία που είναι χαρακτηρισμένα ως ιστορικά, εγκρίνονται από το υπουργείο Πολιτισμού. Η διατήρηση του ιστορικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, επιτρέποντας την

μέγεθος προστατευόμενης περιοχής: **1 731 εκτάρια**
μέγεθος ζώνης επαγρύπνησης: **11 974 εκτάρια**
αριθμός κατοικιών: **~15 000**
αριθμός κατοίκων: **~20 000**
αριθμός οικοπέδων που εμπλέκονται: **~3 500**
εκτιμώμενος αριθμός κτιρίων: **~4 000**
αριθμός ιστορικών μνημείων: **291**

πηγή: <http://www.bordeaux2030.fr/bordeaux-unesco/revision-secteur-sauvegarde>, πρόσβαση στις 29/05/2014

πηγή: <http://whc.unesco.org/fr/list/1256/gallery/>

vi μετά την εγγραφή μέχρι σήμερα

ελεγχόμενη ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου, ενοποιώντας του διάφορους κανόνες σχεδιασμού και συμβάλλοντας στην διεθνή σημασία του μητροπολιτικού πλέον Bordeaux, αποτέλεσε τις προοπτικές αυτής της απόφασης.

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στην Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco
- _vi_ **μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα** πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_ ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
- _ix_ συμπεράσματα
- _x_ γλωσσάρι

Στις 28 Μαΐου 2010 ξεκίνησε η αναθεώρηση του προστατευόμενου τμήματος από το κράτος, την αστική κοινότητα, και την πόλη του Bordeaux, η οποία αφορά το σύνολο της περιμέτρου (150 εκτάρια) και περιλαμβάνει την επίσκεψη και επανεξέταση περίπου 4 000 κτιρίων. Προβλέπεται να ολοκληρωθεί στην διάρκεια των έξι χρόνων, έτσι ώστε να υπάρξει μία ξεκάθαρη, ολοκληρωμένη καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης, να ενημερωθεί το πρώτο σχέδιο προστασίας, και να προσαρμόσουν τα επόμενα στις ανάγκες τόσο της περιοχής, όσο και της σύγχρονης ζωής²².

Σήμερα, το κέντρο του Bordeaux αγγίζει τους 20 000 κατοίκους, και τις 15 000 κατοικίες. Ένα κέντρο ζωντανό, κατοικημένο, με πλήθος χρήσεων στον πυρήνα του, κατοικίες, εμπόριο, ψυχαγωγία, πάρκα, μετακινήσεις, και

22 <http://www.bordeaux2030.fr/bordeaux-unesco/revision-secteur-sauvegarde>, πρόσβαση στις 29/05/2014

δοθεί η σημασία που αρμόζει στην φύση, θα βελτιωθεί η ποιότητα και η προσφορά κατοίκησης και υπηρεσιών, θα διατηρηθεί η κοινωνική ποικιλία. Και όλα αυτά, θα υλοποιηθούν με την συνεργασία ειδικών επιστημόνων (πολεοδόμοι, αρχιτέκτονες, κοινωνιολόγοι) με τις τοπικές οργανώσεις των κατοίκων της κάθε περιοχής ξεχωριστά. Η βασική αρχή του προγράμματος αυτού είναι ότι ο κάθε ένας που θα συμμετέχει θα δώσει τη μικρή χείρα βοήθειας που μπορεί, την δική του γνώση και εμπειρία, θα εκφράσει τις ανάγκες του, έτσι ώστε το συλλογικό πλέον αποτέλεσμα να είναι αποδεκτό και αρεστό στην κοινότητα. Το σύνθημα είναι χαρακτηριστικό: “Tous ensemble pour re-vivre Bordeaux”²⁴.

Παρόμοια προγράμματα, με σημειολογικά ενδιαφέροντες τίτλους όπως “Bordeaux 2030, vers le grand Bordeaux, Du croissant de lune à la pleine lune”²⁵ και “Osez Bordeaux”²⁶ δείχνουν την τάση του δήμου να προκαλέσει τους κατοίκους να συμμετέχουν, να προωθήσει το μήνυμα της επαναδιαπραγμάτευσης, να διαφημίσει την πόλη. Σε όλες τις κλίμακες, από την περιφέρεια, μέχρι το επίπεδο της μικρής γειτονιάς, στόχοι όλων αυτών των προγραμμάτων είναι²⁷:

24 μτφρ. : όλοι μαζί για να επανα-βιωθεί το Bordeaux

25 μτφρ. : Bordeaux 2030, προς το μεγάλο Bordeaux, από το μισοφέγγαρο στην πανσέληνο

26 μτφρ. : τολμήστε, οικειοποιηθείτε το Bordeaux

27 <http://www.bordeaux2030.fr/qui-sommes-nous>, πρόσβαση στις 29/05/2014

- ο έλεγχος της αστικής ανάπτυξης και η προσφορά βιώσιμων περιοχών κατοίκησης, στους κατοίκους του Bordeaux
- η σύμπραξη με την αστική Κοινότητα της πόλης, με σκοπό την εξέλιξη των σχεδίων ανάπτυξης (Plan Local d' Urbanisme) σύμφωνα με τα γενικά πολεοδομικά σχέδια
- η ενημέρωση σχετικά με τις οικοδομικές άδειες
- η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών προς τους χρήστες και τους υπεύθυνους των έργων
- η ενθάρρυνση προς την αρχιτεκτονική ποιότητα των έργων και των μελετών
- η ενίσχυση των ενεργειών επικοινωνίας και συνεργασίας έτσι ώστε να συνδεθούν οι κάτοικοι με την εξέλιξη της πόλης
- η ανάπτυξη ποσότητας και ποικιλίας στην προσφορά στέγης
- η ενθάρρυνση προς την δημιουργία βιώσιμων κατοικιών
- η εφαρμογή του σχεδίου διαχείρισης της εγγεγραμμένης από την Unesco περιοχής
- η εκτέλεση του έργου της ανανέωσης του ιστορικού κέντρου
- η οργάνωση εκθέσεων αρχιτεκτονικής, πολεοδομίας και σχεδιασμού της πόλεως του Bordeaux

Παράλληλα, η πόλη έχει συμμετάσχει σε πανευρωπαϊκά συνέδρια και έχει υπογράψει τις συνθήκες διαφόρων οργανισμών, τις οποίες και υπακούει, όπως το ICOMOS, η Association des biens français inscrit sur la liste du patrimoine mondial, και η Organisation des Villes Patrimoine Mondial²⁸.

28 <http://www.bordeaux2030.fr/bordeaux-unesco/vie-reseaux>, πρόσβαση στις 29/05/2014

πρόκειται για τρία αλληλένδετα μισοφέγγαρα και αποκαλείται επίσης σφραγίδα του Bordeaux. προέρχεται από το μισοφέγγαρο, έμβλημα του λιμανιού. δεν συναντάται πριν τα μέσα του 17ου αιώνα. η σφραγίδα αυτή είναι το χρησιμοποιούμενο σύμβολο για το λογότυπο της πόλης.

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco
- _vi_ μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις**
- _viii_ ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
- _ix_ συμπεράσματα
- _x_ γλωσσάρι

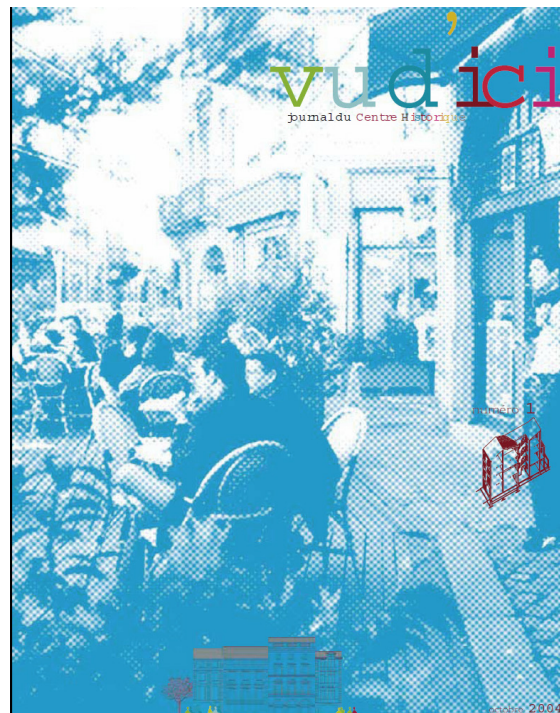
Όπως αναφέρθηκε και νωρίτερα, η καλή νομοθεσία και η ύπαρξη άμεσων σχέσεων μεταξύ δημοτών και αιρετής δημοτικής αρχής είναι οι άριστες προϋποθέσεις για την επιτυχία του έργου της πολεοδομικής συντηρήσεως, με πρωτοβουλία του Δήμου. Για να καταφέρει λοιπόν ο Δήμος να πληροί τόσο τις συνθήκες που έχει υπογράψει και τις αρχές της Unesco όσο και τους στόχους που ο ίδιος έχει θέσει, είναι απαραίτητη η εμπιστοσύνη μεταξύ του ίδιου και των ενδιαφερόμενων χρηστών και ιδιοκτητών. Κατάσταση η οποία επιτυγχάνεται με την διαρκή ενημέρωση των πολιτών για τα τεκτονόμενα, με τις συνεχείς συναντήσεις πολιτών και υπευθύνων έργων και τις συνεχείς διαπραγματεύσεις. Προς αυτές τις κατευθύνσεις, κινούνται και οι παρακάτω ενέργειες, που εκπονούνται είτε από τον ίδιο τον δήμο είτε από συνεργαζόμενους φορείς.

Η γενική διεύθυνση σχεδιασμού (*Direction Générale de l' Aménagement*) έχει εκδώσει πλήθος ολιγοσέλιδων αλλά και πιο εκτενών φυλλαδίων, τα οποία περιγράφουν με πολύ κατανοητό τρόπο την διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί κάποιος ο οποίος ενδιαφέρεται να εκτελέσει εργασίες στην ιδιοκτησία του, τη νομοθεσία, τους περιορισμούς, καθώς επίσης δίνει τις βασικές γνώσεις πάνω στα ζητήματα της προστασίας, αποκατάστασης ή και αντικατάστασης της ιστορικής κατασκευής. Ο τρόπος παρουσίασης, η επιλογή του υλικού που περιλαμβάνεται στις εκδόσεις αυτές, καθώς και η γλώσσα, δεν αποκλείουν τα κοινωνικά σύνολα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, αλλά αντίθετα τα εισάγουν στον κόσμο της διατήρησης της

αρχιτεκτονικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, προωθώντας την ανάγκη ύπαρξης προβληματισμού και επιβάλλοντας και την ίδια την παρουσία τους στις εξελίξεις.

incité

Συνεργαζόμενος με τον δήμο φορέας είναι η Incité, οργανισμός που ειδικεύεται κατά κάποιο τρόπο στην προσφορά κατοικίας. Ιδρύθηκε το 1967 από το κοινοτικό συμβούλιο της πόλης ως Société Bordelaise mixte d'Urbanisme et de Construction²⁹. Στόχος της ήταν εξ' αρχής να στεγάσει αξιοπρεπώς, το καλύτερο και το ταχύτερο δυνατόν, ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Αρχικά ασχολούνταν κυρίως με την χωροθέτηση νέων τετραγώνων στα όρια της πόλης, και με την διαχείριση 4 000 περίπου κατοικιών και τοπικών δραστηριοτήτων. Από το 2002 ωστόσο, λαμβάνει την ευθύνη του προγράμματος "στέγαση" του δήμου ("logement"), που συγκαταλέγεται στην ευρύτερη μελέτη επαναπροσδιορισμού του ιστορικού κέντρου. Τότε είναι που μετονομάζεται σε InCité για την καλύτερη απόδοση των καινούριων της στόχων και αρμοδιοτήτων. Σήμερα λοιπόν, εκτός των άλλων, έχει αναλάβει και την διαχείριση της προγραμματισμένης επιχείρησης για την βελτίωση της κατοικίας, την αστική αναγέννηση, και τα ξενοδοχεία, στο ιστορικό κέντρο (*Opération Programmée pour l'Amélioration de l'Habitat, Renouvellement Urbain et Hôtels Meublés*). Προσφέρει γνώσεις, καταρτισμένο προσωπικό και επιδοτήσεις, σε ιδιοκτήτες ιστορικών κτιρίων στο κέντρο

συναντήσεις αρχιτεκτόνων με τους κατοίκους της γειτονιάς και ενημερώσεις για τις μελέτες, [πηγή: <http://www.sudouest.fr/2013/05/21>, <http://www.bordeaux-euratlantique.fr/fr/concertation/>]

της πόλης, αλλά και αναλαμβάνει ο ίδιος ο οργανισμός κτίρια και συγκροτήματα, με στόχο την ενδυνάμωση της επανακατοίκησης παλαιών ιδιόκτητων κατοικιών και την ανάπτυξη προσφοράς κοινωνικής κατοικίας μέσα στις ιδιωτικές, σε καθορισμένα πολεοδομικά όρια.

Στο επίπεδο που ο οργανισμός αυτός αναφέρεται στην συγκεκριμένη διάλεξη, θέλω να παραθέσω ενδεικτικά κάποιους από τους τρόπους με τους οποίους προσπαθεί να επιτύχει τους στόχους του. Κατ' αρχάς διατηρεί επίσημη ιστοσελίδα που την ενημερώνει τακτικά με τα νέα των συλλογικών κατοικιών. Προβλήματα, συναντήσεις κατοίκων, επιδιορθώσεις κτισμάτων, ατυχήματα, ό,τι θα μπορούσε να φανεί χρήσιμο στους κατοίκους ενός συγκροτήματος κατοικιών. Παράλληλα, από το 2004 μέχρι το 2010, εκδίδει μία τετρασέλιδη εφημερίδα, που αναφέρεται στους κατοίκους των διαμερισμάτων της InCité που βρίσκονται στο κέντρο κυρίως, αλλά και σε όλους τους υπόλοιπους κατοίκους. Ονομάζεται ***Vu d'ici, Journal du centre historique***³⁰ και ενημερώνει, εξηγεί λεπτομερειακά, και αναπαριστά τις δράσεις που πραγματοποιούνται από τον δήμο, όπως αναφέρει και στην επίσημη ιστοσελίδα. Από το 2007 μέχρι και σήμερα, εκδίδεται κι άλλο ένα έντυπο τεύχος, το ***Trait d'union, Actualités, Travaux dans les résidences, Infos pratiques***³¹. Πρόκειται για ένα έντυπο πληροφόρησης, που απευθύνεται στους ένοικους και στο

30 http://www.incite-bordeaux.fr/pageseditos,31,left_157053F3.html, πρόσβαση στις 29/05/2014

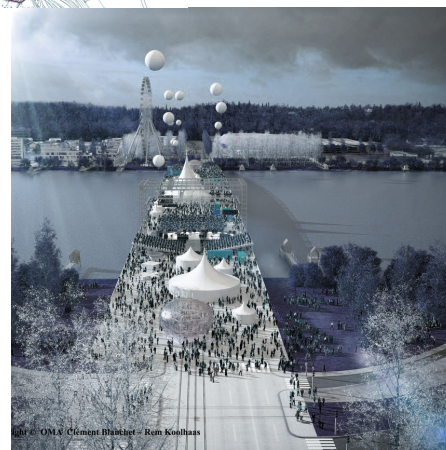
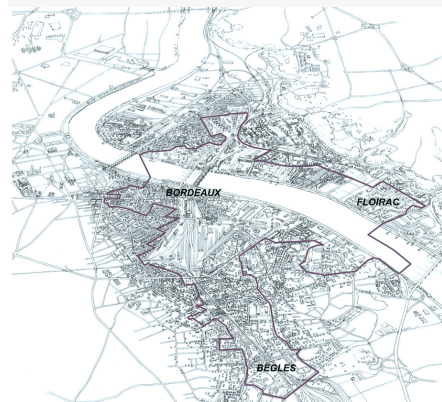
31 http://www.incite-bordeaux.fr/pageseditos,19,left_4F604DD9.html, πρόσβαση στις 29/05/2014

υπόλοιπο κοινό της InCité. Τρεις φορές τον χρόνο, προτείνει δρώμενα, δραστηριότητες, παρουσιάζει πρακτικές λύσεις για τις εργασίες που υλοποιούνται στις κατοικίες και για την ζωή των νοικοκυριών. Ανεξάρτητα από το αν το πετυχαίνει ή όχι, καθώς στα πλαίσια αυτής της εργασίας, δεν έχουμε στοιχεία για το κατά πόσο οι κάτοικοι όντως τα διαβάζουν και τι επίδραση έχουν, η προσπάθεια του δήμου να χτίσει μία κοινή βάση, έτσι ώστε να κάθονται στο ίδιο τραπέζι οι πολίτες με τους υπευθύνους μελετών και εργασιών, είναι δεδομένη.

Από τα πρώτα κιόλας τεύχη, αυτοπροσδιορίζεται, όχι ως ένας απρόσωπος δημόσιος φορέας, αλλά δηλώνοντας τα ονόματα και τα στοιχεία επικοινωνίας των υπευθύνων του οργανισμού, προτρέποντας τον κόσμο να τους πλησιάσουν. Δηλώνει τί είναι αυτή η υπηρεσία, ποιοι είναι οι στόχοι της, και πώς θα τους επιτύχει. Στο τεύχος #2 λέει χαρακτηριστικά ότι η InCité είναι επιφορτισμένη με το έργο της βελτίωσης της κατοικίας και την ενδυνάμωση του εμπορίου και της χειρονακτικής εργασίας στο ισόγειο των κτιρίων του ιστορικού κέντρου. Αντικείμενό της είναι να φέρει στην ιστορική κατοικία την άνεση της σημερινής ζωής, φέρνοντας το φως σε όλους τους χώρους των πολυκατοικιών, αλλάζοντας τον εξοπλισμό των διαμερισμάτων με σύγχρονο, βελτιώνοντας την υγιεινή των χώρων, δημιουργώντας συγκροτήματα κατοικιών όσο το δυνατόν μεγαλύτερα στο ίδιο το κέντρο, με σκοπό να βιώνεται και να εξυπηρετεί πραγματικά τις ανάγκες των ανθρώπων, ενώ ταυτόχρονα τονίζεται η ανάγκη της προστασίας της

bordeaux
euratlantique

OPÉRATION D'INTÉRÊT NATIONAL
BORDEAUX EURATLANTIQUE

οι εικόνες του Bordeaux του μέλλοντος, του Bordeaux Métropole, όπως απεικονίζεται στις μελέτες, πηγή: <http://www.bordeaux-euratlantique.fr/territoire-de-projets> (αντίστοιχα και στην επόμενη σελίδα)

1 300 000 m² = 15 000 με 16 000 κατοικίες
 480 000 m² = γραφεία
 50 εκτάρια πράσινων χώρων
 140 000 m² = δημόσιου εξοπλισμού
 50 000 m² = εμπόριο
 70 000 m² = ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις
 160 000 m² = τοπικές δραστηριότητες

κοινωνικής διαφορετικότητας του πληθυσμού. Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν είναι η παροχή συμβουλών προς τους ιδιοκτήτες γύρω από τον προγραμματισμό των εργασιών, την αρχιτεκτονική μελέτη, τις οικονομικές ενισχύσεις, η εφαρμογή πολεοδομικών πολιτικών προς την δυναμική επανακατοίκηση των γειτονιών (επιχορηγήσεις κ.ά.), η απόκτηση, αποκατάσταση, και επανα-πώληση ολόκληρων των κτιρίων από τον δήμο, σε λογικές τιμές, με απόλυτη διαφάνεια και προσαρμοστικά συμβόλαια. Ενημερώνει τους κατοίκους σχετικά με το ποιός οφείλει να επιδιορθώνει και ποιό τμήμα της (ενοικιαστής, ιδιοκτήτης, κράτος) , για ποιά στοιχεία έχουν επιδοτήσεις και για ποιά όχι, ενημερώνει για τις υποχρεώσεις των κατοίκων ως προς τις ώρες κοινής ησυχίας, το κάπνισμα στους δημόσιους κλειστούς χώρους, την προσοχή σε τυχόντα προβλήματα που θα προκύψουν και θα πρέπει να αναφερθούν άμεσα. Παράλληλα, προτείνει τρόπους εξοικονόμησης του νερού και της ενέργειας, ενημερώνει για τα βασικά δρώμενα σε ολόκληρη την πόλη και το πιο σημαντικό είναι ότι προτείνει τη συνεχή επαφή των κατοίκων μεταξύ τους έτσι ώστε να δημιουργούνται συλλογικότητες σε κάθε πολυκατοικία και

κατ' επέκταση σε κάθε γειτονιά.

Bordeaux - Euratlantic³²

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει ακόμα ένας συνεργαζόμενος με τον δήμο φορέας, το Bordeaux Euratlantic. Η γενική του θεματολογία δεν εμπίπτει και τόσο στα ζητήματα της συγκεκριμένης διάλεξης, υπάρχουν ωστόσο δύο σημεία που αξίζει να αναφερθούν. Γενικά πρόκειται για το δημόσιο ίδρυμα, το οποίο ασχολείται με την ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών έτσι ώστε το Bordeaux και η περιφέρειά του να αποκτήσουν τον ζητούμενο υπερτοπικό χαρακτήρα, που θα το καταστήσει αντάξιο των μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων. Η σύνδεση της πόλης με το Παρίσι, την Τουλούζη και την Bayonne δημιουργεί ανάγκες για ανάπτυξη υπερτοπικών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή του Bordeaux. Με τον πολυπόθητο χαρακτηρισμό της πόλης ως Bordeaux Métropole κατά νου, το πρόγραμμα επιδιώκει να αναπτύξει μεγάλη οικονομική και οικιστική δραστηριότητα κατά τα επόμενα χρόνια. Τα όρια επεμβάσεων είναι μεγάλα, και οι μελέτες αφορούν από την περιοχή του σιδηροδρομικού σταθμού, όπου θα γίνει πλήρης ανάπλαση ως υποδοχέας όλου αυτού του φόρτου επισκεπτών, μέχρι και τα προάστια της πόλης, όπου θα αναπτυχθούν νέα οικονομικά κέντρα, οικιστικά συγκροτήματα κ.ά.. Μέσα από αυτές τις μελέτες, διαφαίνεται η αντίληψη σχετικά με την φυσική εξέλιξη μίας ιστορικής πόλης και το όραμα για το “μεγάλωμά” της, για τον εκσυγχρονισμό της, για την

32 <http://www.bordeaux-euratlantique.fr/>, πρόσβαση στις 30/05/2014

επέκτασή της χωρικά, πολιτισμικά. Θεωρείται δεδομένο ότι η εξέλιξη του μητροπολιτικού κέντρου του Bordeaux είναι η μητροπολιτική πόλη. Και επίσης θεωρείται δεδομένο ότι όποια ανάπτυξη, όποιος σχεδιασμός, όποιες μελέτες, θα αναπτύσσονται και θα υλοποιούνται μέσω του συλλογικού σχεδιασμού. Ήδη οργανώνονται συναντήσεις μεταξύ των κατοίκων και των ενδιαφερόμενων με τους σχεδιαστές και τους υπευθύνους³³.

Direction Générale de l' aménagement

[Γενική Διεύθυνση Χωροταξίας/διευθέτησης]

Τέλος, ο ίδιος ο Δήμος έχει αναλάβει το συνολικό επικοινωνιακό έργο. Αντιμετωπίζοντας δηλαδή συνολικά την κατάσταση, όλες τις κλίμακες, όλες τις γειτονιές, όλα τα προβλήματα, συντονίζει τις κινήσεις των υπολοίπων φορέων, και προσπαθεί να μεταφέρει στους πολίτες της πόλης την λογική της εξέλιξης, της πράσινης ανάπτυξης, της ορθολογικής διατήρησης και αποκατάστασης του ιστορικού παρελθόντος. Αναφέρεται σε κοινωνικά ζητήματα και προβληματισμούς, αναφέρεται σε οικονομικά θέματα της πόλης, στη νομοθεσία, στις επεκτατικές πολιτικές, στον πολιτισμό. Και όλα αυτά επικοινωνούνται με εκδηλώσεις, συζητήσεις, την επίσημη ιστοσελίδα του δήμου αλλά και δευτερεύουσες ιστοσελίδες, forum, blog, καθώς και με μία σειρά έντυπων εκδόσεων. Υπεύθυνη υπηρεσία που αναλαμβάνει αυτό το έργο, αποτελεί η Direction Général de l' aménagement, η οποία συμμετέχει στην χωροθέτηση και στην αστική ανάπτυξη της πόλης, γύρω από τέσσερεις άξονες: -ακολουθούνται οι πραγματοποιημένες μελέτες

33 charte de la concertation de l' operation d' interet national Bordeaux Euratlantic, http://issuu.com/bordeaux-euratlantique/docs/charteconcertation-bordeauxeuratlantique_738, πρόσβαση στις 01/06/2014

για την κάθε περιοχή, θεωρούνται ως στρατηγικές και προωθούνται νέες σκέψεις, -αυξάνεται και ποικίλει η προσφορά κατοικίας, - αξιώνει την αρχιτεκτονική και την αστική κληρονομιά, - ενδυναμώνει τις πράξεις επικοινωνίας και συνεύρεσης, μεταξύ των επαγγελματιών, των κατοίκων και των χρηστών των περιοχών. Η Direction Général de l'aménagement χωρίζεται σε τρεις τομείς, τους Recensement du paysage architectural et urbain (απογραφή του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού τοπίου), Service projet urbain (υπηρεσία αστικής μελέτης), Service foncier (οικονομική υπηρεσία). Περιληπτικά θα αναφέρω μερικές από τις εκδόσεις, δίνοντας μία σύντομη περιγραφή του στόχου τους, και του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζουν την πληροφορία που θέλουν.

1. Portrait de quartier(s)³⁴

[πορτρέτο της γειτονιάς]

Μετά την παρουσίαση της πολεοδομικής μελέτης “Vers le grand Bordeaux, une métropole durable” το Μάρτιο του 2009, ο δήμος του Bordeaux παρουσιάζει την ίδια μελέτη ανά τετράγωνο, ανά περιοχή. Έχουν δημοσιευθεί 6 πολυσέλιδοι τόμοι, (1. sud, 2. maritime, 3. Bastide, 4. centre, 5. Caudéran, 6. centre ancien) στους οποίους περιγράφεται λεπτομερώς το πορτραίτο της κάθε περιοχής, μέσα από ιστορικά στοιχεία, και μαρτυρίες κατοίκων, ιστορικών, καλλιτεχνών, αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων, συλλογικοτήτων συνθέτοντας ένα ζωντανό και αυθεντικό σύγγραμμα.

2. Parcours³⁵

[διαδρομές]

Στόχος των “διαδρομών” είναι να ανακαλύψει ο κάτοικος και ο επισκέπτης, τον τρόπο με τον οποίο έχει εξελιχθεί το Bordeaux και είναι σε θέση να συνδυάζει το χτες με το σήμερα. Η αποστολή καταγραφής του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού τοπίου προτείνει περιπάτους, με τη μορφή διαδρομών που ενδείκνυνται για την καλύτερη ανάγνωση της περιοχής και της ιστορίας της. Περίπατοι για να διαβαστούν και να βιωθούν, για να ανακαλύψουν ή να επανα-ανακαλύψουν την αρχιτεκτονική και πολεοδομική κληρονομιά καθημερινή και τοπική, αναγνωρισμένη πλέον από την Unesco. Μία σειρά από 10 τετρασέλιδα φυλλάδια, που περιλαμβάνουν έναν μικρό χάρτη της περιοχής, υπόμνημα, και ιστορικές επεξηγήσεις, αναφέροντας τα ενδιαφέροντα πρόσωπα, τα κτίρια αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος, τα γεγονότα που συνέβησαν σε συγκεκριμένα σημεία, τις λειτουργίες που κυριαρχούσαν και αν συνεχίζει να συμβαίνει το ίδιο. (#1, ...à la recherche du rempart disparu, #2, Bordeaux vu(es) du sud, #3, Banlieu chic?, #4, D'une rive à l'autre..., #5, Bordeaux porte océane, #6, Au coeur du port de la lune, #7, Du jardin public au grand parc, #8, Mériadeck rupture(s), #9, Caudéran: un air de campagne en ville, #10, De barière en barrières: Ornano - Saint-Augustin)

3. Balade urbaine³⁶

[αστική βόλτα]

Αντίστοιχο με τις “διαδρομές”, αυτήν την φορά πιο γενική η περιγραφή της περιοχής, και ασχολείται λιγότερο με την περιγραφή δραστηριοτήτων και ιστορικών στοιχείων. Εντοπίζει τα αξιόλογα κτίρια, αναφέρει τα βασικά χαρακτηριστικά και είναι πιο σύντομο.

4. La caserne niel³⁷

Leçon #1 D’agora acte I, II

[ο στρατώνας Niel, μάθημα #1]

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το τεύχος αυτό των 64 σελίδων, το οποίο αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο κτιριακό συγκρότημα στην La Bastide, τους στρατώνες Niel. Το ενδιαφέρον με την συγκεκριμένη έκδοση είναι το γεγονός ότι περιγράφει την περιοχή, τα χαρακτηριστικά, τα προβλήματα, τις δυνατότητες, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί ένα είδος ημερολογίου. Στις 10 και 11 Σεπτεμβρίου 2008, είχε πραγματοποιηθεί μία διήμερη συνάντηση αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων, αντιπροσώπων του δήμου και ιδιωτών στην συγκεκριμένη περιοχή, με σκοπό να λυθεί άμεσα το ζήτημα του τί θα απογίνει, και να καταλήξουν σε σύντομο χρονικό διάστημα σε μία κοινή απόφαση. Εδώ λοιπόν περιγράφεται η όλη διαδικασία : η επίσκεψη, ο χρόνος συζήτησης, οι διάλογοι, με ταυτόχρονη παρουσίαση φωτογραφιών και

36 <http://www.incite-bordeaux.fr/actualites2.asp?actu=83>, πρόσβαση στις 01/06/2014

37 <http://archive-fr.com/page/1962719/2013-04-29/http://www.bordeaux2030.fr/documentation/lecons-dagora>, πρόσβαση στις 29/05/2014

CHARTRE DE LA CONSTRUCTION DURABLE

bordeaux.fr

Notre ville est résolument engagée dans une démarche de développement durable.

Chacun en a aujourd'hui conscience : il y a urgence. La préservation de l'environnement est devenue la condition sine qua non de la survie des sociétés humaines. En sachant que le secteur du bâtiment représente environ un quart des émissions de gaz à effet de serre, le développement de l'éco-construction constitue un enjeu prioritaire.

Par sa démographie croissante et le dynamisme de son projet urbain, Bordeaux se développe et construit toujours plus.

Il faut certes construire mais construire bien. La charte de la construction durable entend définir ce que veut dire « construire bien » dans le contexte bordelais.

Ce texte est le fruit d'une série de rencontres avec les promoteurs et bailleurs qui bâtissent Bordeaux.

Je souhaite que le partenariat qui s'instaure à travers cette charte participe à faire de Bordeaux une métropole durable avec des réalisations exemplaires au plan écologique pour nos habitants d'aujourd'hui et de demain.

Alan Juppé

Mairie de Bordeaux

Direction générale de l'aménagement

Direction du droit des sols et de l'architecture durable

57 cours Pasteur 33000 Bordeaux 05 24 57 16 00

Tram ligne B, arrêt Musée d'Aquitaine.

Du lundi au jeudi de 8h30 à 18h, le vendredi de 8h30 à 17h.

σχεδίων, ο χρόνος σκέψης, και τέλος η τελική παρουσίαση, και ο διάλογος με τους πολίτες.

5. Charte de la construction durable

à Bordeaux³⁸

[χάρτα της βιώσιμης κατασκευής στο Bordeaux]

Ο σκοπός αυτού του καταστατικού χάρτη είναι να ορίσει ένα σύνολο δεσμεύσεων για την προώθηση των οικολογικών κατασκευών στο Bordeaux. Περιλαμβάνει τέσσερα άρθρα, στα οποία αναλύει το αντικείμενο του χάρτη, δηλώνει τους στόχους προς επίτευξη, τις δεσμεύσεις των σχετικών προσώπων, την εφαρμογή και την παρακολούθηση του χάρτη. Στους στόχους θέτει ξεκάθαρα την σημασία της σωστής τοποθέτησης του έργου στον περιβάλλοντα χώρο του, στην καταγραφή αυτού του χώρου γεωμορφολογικά, κοινωνικά, αρχιτεκτονικά, και κατ' επέκταση τον σχεδιασμό του. Δηλώνει επίσης την σημασία και την απαίτηση διατήρησης του χαρακτήρα των κατοίκων, και της κοινωνικής και λειτουργικής μίξης. Έπειτα, και με δεδομένα πλέον τα προηγούμενα, προτείνει τη μέγιστη δυνατή άνεση στους χρήστες, την κατασκευή επιτυχημένων έργων, με την χρήση και την διαχείριση των φυσικών πόρων, την δημιουργία έργων εξελισσόμενων στον χρόνο, και κλείνει με την σωστή οργάνωση των εργασιών, σεβόμενοι το περιβάλλον και τους γείτονες. Όλα αυτά, αποτελούν κατά κάποιον τρόπο μία παιδαγωγική χάρτα, χωρίς να προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις και καθορισμένα πλαίσια μελέτης,

38 <http://www.bordeaux2030.fr/documentation/fiches-pratiques-construction-durable>, πρόσβαση στις 29/05/2014

αλλά το γενικό πλαίσιο και τις κατευθύνσεις που οφείλουν να ακολουθούν οι ενδιαφερόμενοι. Οι ενυπογράφοντες την χάρτα, οφείλουν σε κάθε μελέτη να απαντάνε σε κάποια ερωτήματα σχετικά με αυτήν, όπως “ποιο νομίζετε ότι είναι το κόστος της μελέτης σας σε παγκόσμια κλίμακα;”, “πώς διαχειριστήκατε τους φυσικούς πόρους του οικοπέδου σας;”, “η κατανομή που προτείνετε, επιτρέπει μία ολοκληρωτική αλλαγή χρήσεων;”, “προβλέπετε να εκμεταλλευτείτε το νερό της βροχής;”.

6. Les fiches pratiques

de la construction durable³⁹

1. Réhabiliter durablement

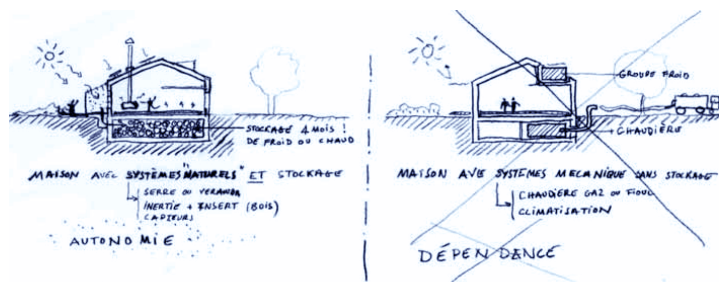
2. Construire Durablement

[τα πρακτικά έγγραφα της βιώσιμης κατασκευής]

Τα τετρασέλιδα αυτά φυλλάδια, με αρκετά αναπαραστατικό τρόπο προτρέπουν τους ενδιαφερόμενους να ανακαλύψουν τους κανόνες που θα τους βοηθήσουν, σε συνδυασμό με την καθοδήγηση από έναν επαγγελματία, να ανακατασκευάσουν ή να επανακατοικήσουν βιώσιμα. Διακρίνοντας τις δύο αυτές κατηγορίες, το Μάρτιο του 2009, εκδίδονται τα δύο αυτά φυλλάδια με τίτλο, βιώσιμη επανακατοίκηση, και βιώσιμη κατασκευή. Το πρώτο αναφέρεται στους κατοίκους που ενδιαφέρονται να διορθώσουν μία υπάρχουσα κατάσταση, και θέτει εξ' αρχής το ερώτημα, επανακατασκευής / ανακαίνισης

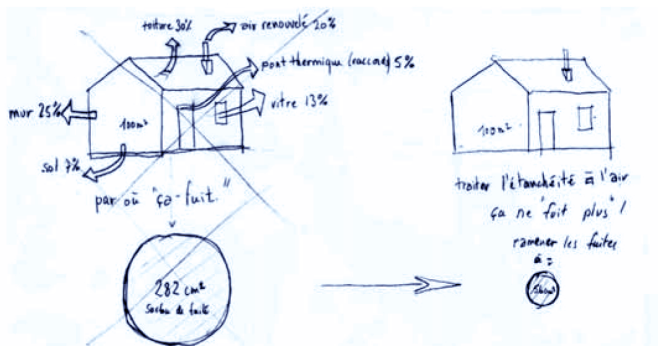
³⁹ <http://www.bordeaux2030.fr/documentation/fiches-pratiques-droits-sols>, πρόσβαση στις 29/05/2014

ή κατεδάφισης. Τονίζεται ωστόσο, ότι πολύ πιθανό το κτίριο να είναι σημαντικής αρχιτεκτονικής (δηλαδή είτε να βρίσκεται μέσα στα όρια του ιστορικού κέντρου, είτε πρόκειται για ξεχωριστά κτίρια γύρω από αυτό) και ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να το αναζητήσει προτού πραγματοποιήσει σχέδια, ενώ ταυτόχρονα ξεκαθαρίζει ότι η διατήρηση σχεδόν σε κάθε περίπτωση είναι προτιμώτερη. Αφού κάνει λοιπόν μία αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης τόσο του επικείμενου κτιρίου, όσο και του κοντινού του περιβάλλοντος, έπονται μελέτες με σκοπό τη μείωση των λογαριασμών της θέρμανσης. Το οποίο φυσικά μεταφράζεται στη μείωση απώλειας ενέργειας, και είναι ενδιαφέρον και σημαντικό το γεγονός με αυτόν τον τρόπο θέτει το ζήτημα στον πολίτη. Διότι ο δήμος όταν προτείνει στον πολίτη να κάνει κάτι, οφείλει να το αιτιολογήσει με όρους που όντως θα τον συμφέρουν. Εδώ τον προτρέπει να υπολογίσει σε όποια εργασία κάνει, τα ενεργειακά κόστη, τον ηλιασμό, τον εξαερισμό, τις μονώσεις. Αν δεν επεξηγήσει ότι όλα αυτά θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην

οικονομία και στην ποιότητα της ζωής του, δεν θα το κάνει. Οπότε παρουσιάζει επί τάπητος όλα τα φλέγοντα ζητήματα ταυτόχρονα. Στην ίδια σελίδα αναφέρει τόσο την ανάγκη μείωσης των ενεργειακών απωλειών, για την προστασία του περιβάλλοντος, όσο και ότι για αυτόν τον λόγο υπάρχει ένα ειδικό πρόγραμμα επιχορήγησης, με ελάχιστα έξοδα του ενδιαφερόμενου, για να αλλάξει τα κουφώματά του προς αυτήν την κατεύθυνση ("l'éco-prêt à zéro").

Αντίστοιχα και ο δεύτερος οδηγός που αναφέρεται στην νέα κατασκευή, τονίζει την σημασία προσαρμογής στο υπάρχον περιβάλλον, στον σωστό προσανατολισμό του, στην επεξεργασία του περιβλήματός και των ανοιγμάτων του, στην επεξεργασία της κάτοψής του, με τους χώρους διημέρευσης στο νότο και τους δευτερεύοντες στο βορρά. Τέλος, εάν είναι δυνατόν ανάλογα με την περιοχή και το μικροκλίμα, αναφέρει την εκμετάλλευση κάθε πιθανής μορφής ενέργειας, και αποθήκευσής της, και τα θετικά τούτου.

7. Guide pratique⁴⁰

[πρακτικός οδηγός]

Αυτός ο πρακτικός οδηγός, όπως ορίζει και το όνομά του, επεξηγεί με καθαρό τρόπο τους πολύπλοκους νόμους της πολεοδομίας (droit des sols). Εάν κάποιος ενδιαφέρεται να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε εργασία στην ιδιοκτησία του, εδώ θα βρεί επακριβώς ποιές διαδικασίες και πότε πρέπει να πραγματοποιήσει, επισυνάπτοντας ποιά έγγραφα και σε ποιον πρέπει να τα παραδώσει. Μια καθαρή περιγραφή για τις υποχρεώσεις που έχει ο ενδιαφερόμενος πριν, κατά την διάρκεια και μετά τις εργασίες.

Οικοδομική άδεια (#1), οδηγίες για την αίτησή οικοδομικής άδειας (#2), η πρόωγη δήλωση (#3), άδεια κατεδαφίσεως (#4), μετά την αδειοδότηση, ποιές ενέργειες; (#5), άλλες άδειες που δεν αφορούν στην πολεοδομία (#6), διατήρηση των πορτών και των παραθύρων στην πόλη της πέτρας (#7), αλλαγή πορτών και παραθύρων στην πόλη της πέτρας (#8) είναι τα τεύχη. Θα σταθώ λίγο στον τρόπο παρουσίασης όλων αυτών ο οποίος είναι ξεκάθαρος και απόλυτα κατανοητός. Στην περίπτωση που στο φυλλάδιο αναφέρει ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να εκδώσει οικοδομική άδεια, καθιστά ξεκάθαρη την ακριβή διαδικασία που οφείλει να ακολουθήσει και τα ακριβή έγγραφα που οφείλει να παραδώσει. Αναφέρει παραδείγματος χάριν ότι ένα από τα έγγραφα που οφείλει να παραδώσει είναι το τοπογραφικό σχέδιο, και παραθέτει ένα σκαρίφημα

40

<http://www.bordeaux2030.fr/documentation/carnets-ville-heritage>, πρόσβαση στις 03/06/2014

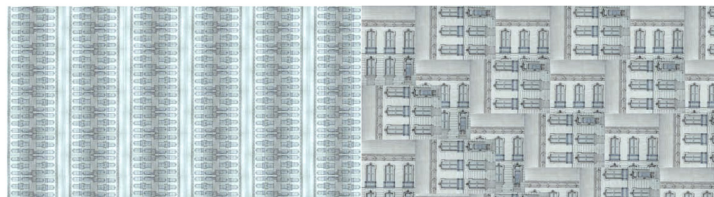
LA DEMANDE DE PERMIS DE CONSTRUIRE

L'INSTRUCTION DE VOTRE DEMANDE DE PERMIS DE CONSTRUIRE

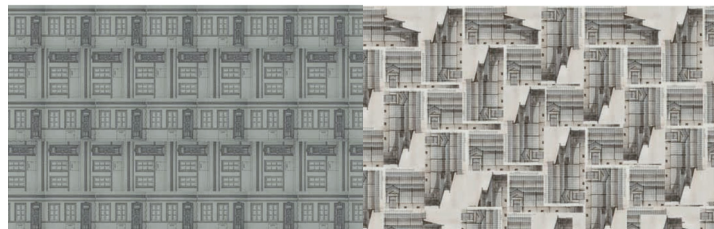
LA DÉCLARATION PRÉALABLE

LE PERMIS DE DÉMOLIR

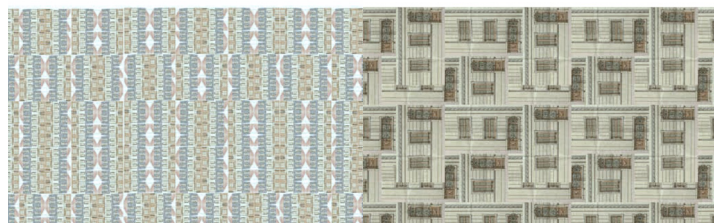
APRÈS VOTRE AUTORISATION, QUELLES DÉMARCHES ?

AUTRES AUTORISATIONS NE RELEVANT PAS DE L'URBANISME

CONSERVER ET ENTREtenir LES PORTES ET FENÊTRES DANS LA VILLE DE PIERRE

CHANGER LES PORTES ET FENÊTRES DANS LA VILLE DE PIERRE

τοπογραφικού σχεδίου ακριβώς δίπλα, αναφέροντας τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει ένα τέτοιο σχέδιο. Οι κανόνες δεν είναι πλέον κείμενα που οφείλει να γνωρίζει μόνο ο μηχανικός που θα βγάλει την άδεια, αλλά μία σειρά διαδικασιών και εγγράφων τα οποία είναι απαραίτητα τόσο στην αιτιολόγηση της πρότασης, όσο και στην δημιουργία της. Ξεκαθαρίζει δηλαδή στους ενδιαφερόμενους ότι το τοπογραφικό χρειάζεται να υπάρχει για το τυπικό του θέματος, αλλά επίσης οφείλει και ο ίδιος να το γνωρίζει για να έχει αντίληψη του χώρου. Αντίστοιχα αναλύει και για τις τομές, τις όψεις, την φωτογραφική τεκμηρίωση. Το επόμενο σημείο που θα σταθούμε, και το οποίο ωστόσο θα αναλύσουμε εκτενέστερα και παρακάτω, είναι τα κουφώματα στην πόλη της πέτρας.

Για να εισάγει τον οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο στο θέμα της διατήρησης ή της αντικατάστασης των κουφωμάτων σε έναν ιστορικό διατηρητέο οικισμό, θέτει εξ' αρχής τις βάσεις. Ξεκαθαρίζει δηλαδή γιατί γίνεται λόγος για τα κουφώματα, γιατί να μας απασχολήσουν ξεχωριστά και ότι συμβάλλουν στην αρχιτεκτονική ποιότητα του τοπίου της πόλης της πέτρας. Αποτελεί δηλαδή ζητούμενο, κατ' αρχήν η διατήρησή τους, όπου και όποτε αυτό είναι δυνατόν, και κατ' επέκταση η προσαρμογή τους στις σύγχρονες ανάγκες θερμομόνωσης, ηχομόνωσης και ασφάλειας, και όπου είναι αναπόφευκτη η αντικατάστασή τους. Με σκαριφήματα δίνει ορισμούς για τα διάφορα στοιχεία της όψης και των κουφωμάτων και λέει ότι σε πρώτη φάση, με πολύ απλές χειρονομίες μπορεί κάποιος να επιτύχει σημαντικά αποτελέσματα. Το καθάρισμά του, το τρίψιμο, η αντικατάσταση των μαστίχων, το ξεβούλωμα είναι τα πρώτα βήματα. Το ξύλο μπορεί να τριφτεί και να γυαλιστεί για να αναδειχθεί το φυσικό του χρώμα ή να βαφτεί τρεις

στρώσεις με συγκεκριμένες αποχρώσεις: στις κεντρικές πόρτες εισόδου και των χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων προτείνονται σκοτεινά χρώματα (πράσινο μπουκαλιού, γκρι σκούρο, μπλε σκούρο), ή το καφέ του σκούρου ξύλου, στα παράθυρα και στα παραθυρόφυλλα πιο ανοιχτά χρώματα (λευκό, ανοιχτό γκρι, μπεζ) ακολουθώντας πάντα τον κανόνα, να εναρμονίζονται τα χρώματα, και ταυτόχρονα να έρχονται σε αντίθεση οι πόρτες με τα υπόλοιπα κουφώματα. Για την ενεργειακή του βελτίωση τώρα είναι δυνατές κάποιες ενέργειες ανάλογα πάντα με τον τύπο του κουφώματος, τις διαστάσεις του, τις αναλογίες του, τη μορφή του, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται (λιθοδομή). Αλλαγή στο πάχος του υαλοστασίου, διπλό τζαμιλίκι, εισαγωγή δεύτερου υαλοπετάσματος τοποθετημένο στο εσωτερικό της κατοικίας με προσαρμοσμένο προφίλ ώστε να φαίνεται όσο το δυνατόν λιγότερο από τον εξωτερικό δρόμο. Δίνοντας τις γενικές αρχές: σεβασμός στο υπάρχον κούφωμα, στη μορφή του, το χρώμα του, τις αναλογίες του, και στον τοίχο που το περιβάλλει, σεβασμός στην αρχική τοποθέτηση του κουφώματος στο πάχος του τοίχου, εφαρμόζοντας νέες τεχνικές για την καλύτερη απόδοση. Στο ζήτημα των παραθυρόφυλλων, και των ρολών, ο δήμος ξεκαθαρίζει ότι στην περίπτωση όπου η διόρθωση των παλαιών δεν είναι εφικτή, είναι δυνατόν να αντικατασταθούν με ρολά στις ακόλουθες περιπτώσεις: εάν το κουτί αποθήκευσης του ρολού δεν είναι ορατό από τον δρόμο δηλαδή εάν τοποθετηθεί στο εσωτερικό του κτιρίου. Αναφέρεται επίσης στο άνοιγμα πόρτας εισόδου

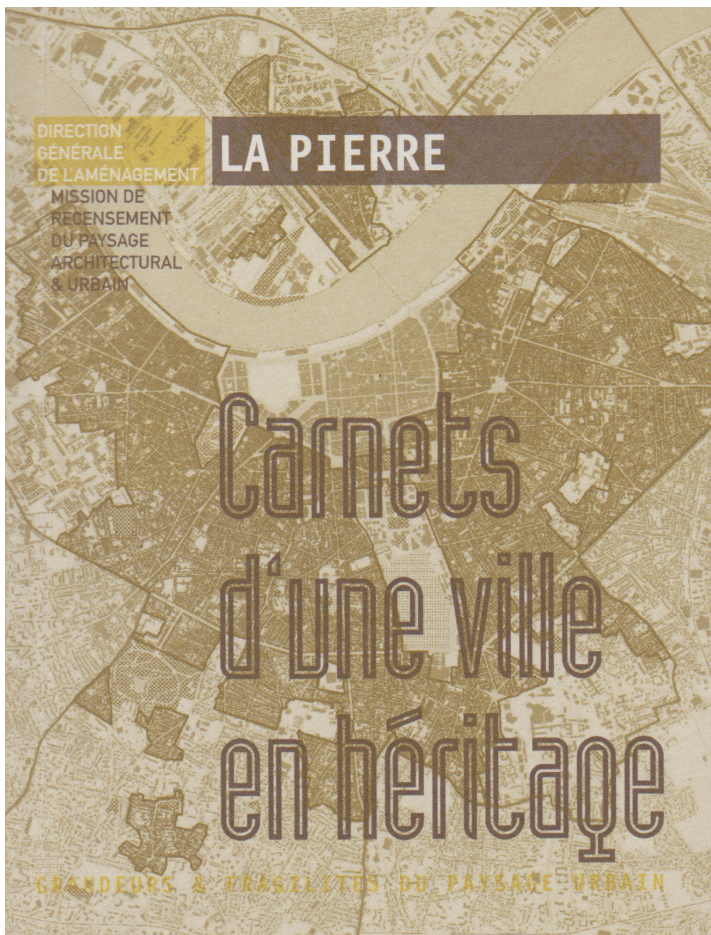
στον χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων και αφού ξεκαθαρίσει ότι κάτι τέτοιο δεν προτείνεται, εξηγεί ότι οι συγκεκριμένες πόρτες έχουν τελείως διαφορετικές αναλογίες σε σχέση με τα υπόλοιπα ανοίγματα των πέτρινων κτιρίων, και ότι σε συνδυασμό με το γεγονός ότι βρίσκονται στο επίπεδο του δρόμου, έχουν σημαντική επίπτωση στον δημόσιο χώρο αλλάζοντας τον χαρακτήρα του. Αν ωστόσο θεωρηθεί απολύτως απαραίτητος ο σχεδιασμός τους, τότε οφείλουν να εγγραφούν στον κάρναβο του πέτρινου κτιρίου. Η επιλογή τώρα της πόρτας εισόδου στον χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων είναι επίσης σημαντική. Προτείνονται οι πόρτες à la française, ή οι πτυσσόμενες προς το εσωτερικό, ενώ αντενδείκνυνται οι κυλιόμενες καθώς το χαμηλό τους τμήμα είναι ευαίσθητο.

8. Carnets d' une ville en héritage

[σημειωματάρια μίας πόλης με κληρονομιά]

Μέσω των “Carnets d' une ville en héritage” ο δήμος προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό ατόμων, στην σημασία της διατήρησης των ποιοτήτων της πόλης. Αυτή η συλλογή διαθέτει μία σειρά από έγγραφα, εξηγεί και απεικονίζει τις ποιότητες της κληρονομιάς και τους κανόνες της πολεοδομίας και της αρχιτεκτονικής. Περιληπτικά θα αναφερθώ στα βασικά σημεία που περιλαμβάνονται σε αυτήν την έκδοση, και στο επόμενο κεφάλαιο θα επεκταθώ στα σημεία που κρίνω ότι χρήζουν αναφοράς.

i. la loi - η νομοθεσία

Το πρώτο “σημειωματάριο” απευθύνεται σε κάθε πρόσωπο που επιθυμεί να εκκινήσει εργασίες μεταβολής της ιδιοκτησίας του και πρέπει να ενημερωθεί για τις διοικητικές διαδικασίες: ανάλογα με το είδος του κτηρίου, την περιοχή στην οποία βρίσκεται, την κατάσταση στην οποία βρίσκεται, και το είδος της επέμβασης που επιθυμείται να συμβεί, απαιτούνται διαφορετικά έγγραφα, διαφορετικές διεργασίες και διαφορετικές προθεσμίες.

ii. portes et fenestres - πόρτες και παράθυρα

Το σημειωματάριο “πόρτες και παράθυρα” αφορά στις περιπτώσεις που χρειάζεται αποκατάσταση, αλλαγή, ή αντικατάσταση των κουφωμάτων. Ποιές είναι οι ποιότητες των αξιοσημείωτων κουφωμάτων, οι τρόποι για διατηρηθούν ή για να αντικατασταθούν, τα είδη των παραθύρων, τα χωρίσματα, τα εξαρτήματά τους, απαντώνται στην έκδοση αυτή. Όπως τονίζεται, ο σεβασμός σε κάποιες αρχές επιτρέπει τον συνδυασμό του ανοίγματος με το κούφωμα και καθώς αυτό καλύπτει μεγάλη επιφάνεια της πρόσοψης, μεταβάλλεται όλη η αίσθηση που έχουμε για τον δρόμο και κατ’ επέκταση για την πόλη. Και εξ’ αιτίας τούτου, το ζήτημα υπεισέρχεται στην δικαιοδοσία της πόλης και του δήμου, και χρειάζονται συγκεκριμένες άδειες και συγκεκριμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν.

iii. la pierre - η πέτρα

Η συντήρηση και η ανάδειξη της πέτρας, περιλαμβάνουν ένα φάσμα εργασιών, από τον απλό καθαρισμό έως σημαντικές διαδικασίες αποκατάστασης. Για να αποφευχθούν οι βαριές εργασίες, επιβάλλεται μία διαρκής προσοχή, και διατήρηση της κατασκευής και ο σεβασμός των χαρακτηριστικών του υλικού έτσι ώστε να μην υποστεί ανεπανόρθωτες βλάβες. Ο σκοπός λοιπόν του συγκεκριμένου “carnet” είναι να ενημερώσει σχετικά με τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά της πέτρας, τους τρόπους καθαρισμού και διατήρησής της. Κάνει αναφορά επίσης σύντομα, στην ιστορία της πέτρας και στην σημασία της στον χαρακτήρα του Bordeaux, επισημαίνει τις βασικές τεχνικές επεξεργασίας της, που κάνουν την κατασκευή τόσο ενδιαφέρουσα, τις τυπολογίες, τις διάφορες εκδοχές και τις μεθόδους “θεραπείας” της.

iv. la maison - η κατοικία

Θεωρείται απαραίτητο να μεταλλάσσεται η κατοικία έτσι ώστε να απαντήσει στις νέες ανάγκες. Οι échoppes και οι κατοικίες σε όροφο αντιπροσωπεύουν ένα τεράστιο τμήμα της παράδοσης του Bordeaux. Το συγκεκριμένο τεύχος εξηγεί πώς να αποφευχθούν άστοχες και ανεύθυνες πράξεις που θα μπορούσαν να υποβαθμίσουν αυτήν την παράδοση. Αναπτύσσει κατ’ αρχάς τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι κατοικίες δημιουργήθηκαν και εξελίχθηκαν. Δείχνει κατ’ επέκταση τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προσαρμοστούν σήμερα, στον νέο τρόπο ζωής. Αρκετές λύσεις και επιλογές είναι δυνατές έτσι ώστε να διευθετηθεί

η κατοικία και να υιοθετήσει σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα, όλες τις ανέσεις. Εξ’ άλλου αυτή είναι και η βασική αρχή της καινούριας νομοθεσίας που εγγράφεται στο γενικό πολεοδομικό σχέδιο (Plan Local d’Urbanisme): να εξελιχθούν οι κατοικίες του Bordeaux σεβόμενες τον χαρακτήρα τους και οι κάτοικοι και ο δήμος να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τις δυνατότητές τους, διατηρώντας της βιώσιμες ποιότητες.

v. les toits et terrasses - στέγες και δώματα

Οι στέγες του Bordeaux από μόνες τους αποτελούν ένα σημαντικό σημείο αναφοράς. Χτισμένες κυρίως με βάση τα διαθέσιμα υλικά και απαιτήσεις του κλίματος, οι στέγες διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στο πολεοδομικό τοπίο του Bordeaux, αναγνωρισμένο από την Unesco. Συμβάλλουν στην ταυτότητα της πόλης με τη μορφή τους, τα χρώματά τους. Αυτό το Carnet λοιπόν εξηγεί τους τρόπους με τους οποίους θα διασφαλιστεί ότι ο χαρακτήρας αυτός θα παραμείνει και δεν θα υποτιμηθεί εξ’ αιτίας της άγνοιας και των κακών τεχνικών. Αναφέρεται και πάλι σύντομα στην ιστορία των στεγών, σε τύπους, μορφές, τεχνικές κατασκευής και δίνει συμβουλές διατήρησής τους. Προορίζεται να βοηθήσει όποιον επιθυμεί να ξεκινήσει εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και μετάλλαξης της στέγης.

Τα “σημειωματάρια” αυτά του δήμου, θεωρώ ότι είναι σημαντικά σε διάφορα επίπεδα, και χρήζουν αναφοράς και ανάλυσης και για αυτόν ακριβώς τον λόγο θα σταθώ στοχευμένα σε κάποια σημεία. Η σειρά με την οποία παρατίθενται, είναι η χρονολογική σειρά έκδοσής τους από τον δήμο.

1. La loi- η νομοθεσία

Η περιγραφή της νομοθεσίας στο συγκεκριμένο “σημειωματάριο” περιλαμβάνει δύο υποενότητες. Ξεκινάει λοιπόν, καθορίζοντας την απαιτούμενη ορολογία σχετικά με τη νομοθεσία: τί εννοούμε λέγοντας καθαρά τετραγωνικά μέτρα, τί χρήσεις υπάρχουν, τί είναι το τοπογραφικό σχέδιο και λοιπές εκφράσεις. Θέτει έτσι μία κοινή γλώσσα επικοινωνίας και μία κοινή βάση συζήτησης εξ’ αρχής. Στην συνέχεια περνάει στις τυπικές διαδικασίες, ποιές αιτήσεις δηλαδή πρέπει να γίνουν, πού, πότε, ανάλογα με το είδος και το μέγεθος της επέμβασης, όπως και στους προηγούμενους

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco
- _vi_ μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_ ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage**
- _ix_ συμπεράσματα
- _x_ γλωσσάρι

οδηγούς. Εξηγεί δηλαδή ξεχωριστά τί απαιτείται να συμβεί σε κάθε γενική περίπτωση που μπορεί να υπάρξει αλλαγή χρήσεων, προσθήκες, νέες κατασκευές σε υπάρχον περιβάλλον. Αναφέρει ρητά την σημασία έκκλησης σε αρχιτέκτονα: σύμφωνα με τη νομοθεσία ο αρχιτέκτονας είναι αναγκαίος στις περιπτώσεις όπου απαιτείται οικοδομική άδεια επιφανείας 170m² ή άδεια επέκτασης χώρου επιφανείας 170 m² από ένα νομικό πρόσωπο. Και συνεχίζει λέγοντας ότι οι επεμβάσεις στην πόλη της πέτρας απαιτούν γνώσεις και φροντίδα πολύ συγκεκριμένη, η οποία μόνο από ειδικούς μπορεί να προέλθει.

Στην δεύτερη υποενότητα, περιγράφει ως επίλογο, όπως τον ονομάζει, κατά κάποιο τρόπο την ιστορία της νομοθεσίας στην πόλη της πέτρας. Για να το κάνει αυτό, αναφέρεται προφανώς περιληπτικά και στην ιστορία του Bordeaux, και κατ' επέκταση στη νομοθεσία του. Ανάμεσα σε άλλα, γράφει : *“οι πόλεις είναι ζωντανοί οργανισμοί, [...] Η ζωντάνια και μερικές φορές η ομορφιά μιας πόλης εκτιμώνται στην ικανότητα των αρχιτεκτονικών και των δημόσιων χώρων να υποδέχονται τις εξελισσόμενες μορφές της κοινωνικής ζωής. [...] Η τελειότητα του αστικού τοπίου προέρχεται από την συνεχή φροντίδα να διατηρείται και να δημιουργείται η αρμονία μεταξύ πλήρων και κενών που συμπληρώνουν την ατελείωτη ποικιλία ζωής. [...] οι πόλεις υπακούουν και οι ίδιες στους νόμους που διέπουν κάθε σχέση με τον Άλλον. Η αγάπη για την πόλη δε μπορεί παρά να προκύψει και να ανθίσει σε ευχάριστους χώρους.”*⁴¹. Αυτές

41 ίδια μετάφραση, σελ. 38, *“Les villes sont des organismes vivants. [...] La vitalité, et parfois la beauté d'une ville s'estiment à la capacité des architectures et des espaces publics à héberger les formes successives de la vie sociale. [...] L'ex-*

είναι οι θεωρητικές βάσεις που θέτει ο δήμος, και αυτοί είναι οι κατευθυντήριοι στόχοι τους οποίους οφείλουν να υπολογίζουν οι μελέτες. Συνεχίζει αναφερομένος στους κινδύνους που εμπεριέχονται κατά την διάρκεια περιόδων ειρήνης, στην αφέλεια που διέπει συχνά τους κατοίκους και τους διοικούντες και που τους καθυστεράει, στην θεώρηση ότι η πόλη παραμένει αμετάβλητη, προστατευμένη από την φθορά του χρόνου, στην αντοχή των υλικών και στην καταστροφή των όψεων. Καλώντας το Bordeaux ως *“Belle endormie”* (ωραία κοιμωμένη) τονίζεται ότι αυτή η μουδιασμένη κατά κάποιον τρόπο ομορφιά, χωρίς τις απαραίτητες προφυλάξεις και προσοχές, θα μπορούσε να οδηγηθεί στην καταστροφή. Οι κατά περιόδους τάσεις, θα μπορούσαν να έχουν καταστρέψει αυτήν την *“ωραία κοιμωμένη”*, οι μόδες, η αισθητική των ερειπίων του μοντέρνου κινήματος θα μπορούσαν να αποβούν μοιραία. Ωστόσο το Bordeaux παρέμεινε σχεδόν ανέπαφο τα χρόνια αυτά. *“Le pire a été évité”* (το χειρότερο έχει αποφευχθεί). *“Μάρτυρες μιας εποχής όπου οι καλές προθέσεις, εγγεγραμμένες στην Χάρτα των Αθηνών, χρησιμοποιήθηκαν ως άλλοθι για την παραγωγή της αστικής κολάσεως”*⁴².

cellence d'un paysage urbain provient des soins constamment apportés à préserver et à créer l'harmonie entre les pleins et les vides qui abritent et structurent l'infinie variété des vies. [...] Aussi bien, les villes obéissentelles aux mêmes lois qui régissent toute relation à l'Autre. « L'amour des villes » ne peut naître et s'épanouir qu'au sein d'espaces aimables.”

42 ίδια μετάφραση, σελ. 41, *“Témoins d'une époque où les bonnes*

*“On n’a pas assez vanté Bordeaux, ou du moins on l’a mal vanté. [...] Bordeaux est une ville curieuse, originale, peut-être unique. Prenez Versailles et mêlez-y Anvers, vous aurez Bordeaux. [...] Il y a deux Bordeaux, le nouveau et l’ancien. La double physionomie de Bordeaux est curieuse ; c’est le temps et le hasard qui l’ont faite ; il ne faut point que les hommes la gâtent.”*⁴³

Ημερομηνίες - κλειδιά στην ιστορία αυτή, το 1795 όπου ο ηγούμενος Γρηγόριος⁴⁴ συμμετέχει στην δημιουργία του Μουσείου των γαλλικών μνημείων, το 1830 που ιδρύεται η πρώτη διοίκηση που αναλαμβάνει την συντήρηση των ιστορικών μνημείων, και άλλες σημαντικές ενέργειες και νόμοι από τα 1930 έως το 2000 όπου η νομοθεσία και οι αρχές μεταφράζονται στα σχέδια ανάπτυξης με το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (PLU) και το 2004 με την επιχείρηση καταγραφής του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού τοπίου.

intentions inscrites dans la Charte d’Athènes ont trop souvent servi d’alibis à la production d’enfers urbains.”

43 σελ.43, αναφορά σε : Victor Hugo, Voyage aux Pyrénées, 1843, page 845, Œuvres complètes, Club français du livre, 1968.

Ιδία μετάφραση : “δεν έχουμε επαινέσει αρκετά το Bordeaux, ή το λιγότερο, το έχουμε κακώς επαινέσει.[...] Το Bordeaux, είναι μία πόλη περίεργη, αυθεντική, μάλλον μοναδική. Πάρτε τις Versailles και ανακατέψτε τις με την Anvers, και θα έχετε το Bordeaux. [...] Υπάρχουν δύο Bordeaux, το καινούριο και το παλαιό. Η διπλή του φύση είναι περίεργη, είναι ο χρόνος και η τύχη που το έφτιαξαν, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση οι άνθρωποι να την διαφθείρουν.”

44 http://fr.wikipedia.org/wiki/Henri_Gr%C3%A9goire, πρόσβαση στις 09/06/2014

Από τότε και μέχρι σήμερα ο δήμος του Bordeaux έχει προσπαθήσει να κρατήσει την ισορροπία μεταξύ της ελευθερίας στην δημιουργία και της διατήρησης του υπάρχοντος τοπίου, προσαρμόζοντας τη νομοθεσία του στην διαφορετικότητα της κάθε περιοχής. Και αυτό είναι που ονομάζει η σοφία της νομοθεσίας. Παραμένει πάντοτε βέβαια ο κίνδυνος της μουσειοποίησης της πόλης, αλλά αυτή είναι η πρόκληση τόσο για τον δήμο, όσο και για τον κάθε ένα κάτοικο και χρήστη, κάτι τέτοιο να αποφευχθεί.

*“Pour que vive la ville de pierre, il est essentiel de reconnaître l’intérêt et la valeur des formes urbaines et des architectures du passé. Pour que vive la ville de pierre, il est indispensable de connaître et de comprendre ce que furent les conditions de sa création. Pour faire vivre la ville de pierre, il faut considérer la ville ancienne comme socle de son évolution.”*⁴⁵

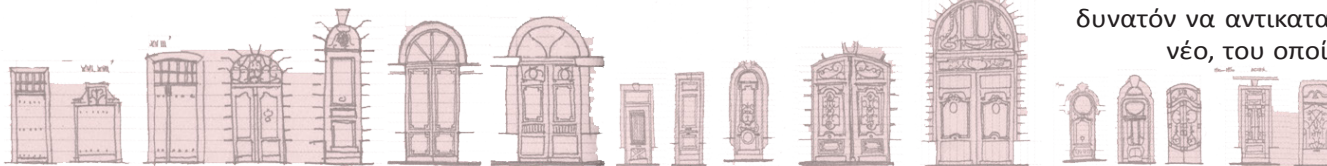
2. Portes et fenêtres - πόρτες και παράθυρα

Σε αυτό το σημειωματάριο, γίνεται η προσπάθεια να αναλυθούν τα είδη, οι μορφές, οι τεχνικές των παλαιών κουφωμάτων, και να προταθούν λύσεις αντικατάστασης ή και αποκατάστασής τους. Αφορά στα κουφώματα των παραθύρων, των εισόδων, στους φεγγίτες, στα θυρόφυλλα

45 σελ. 57, ίδια μετάφραση : “για να ζήσει η πόλη της πέτρας, είναι ουσιαστικές να αναγνωρισθεί το ενδιαφέρον και η αξία των πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών μορφών του παρελθόντος. Για να ζήσει η πόλη της πέτρας είναι απαραίτητη η γνώση και η κατανόηση των γενεσιουργών συνθηκών τους. Για να κάνουμε να ζήσει η πόλη της πέτρας, πρέπει να αναλογιστούμε την παλιά πόλη, ως βάση της εξέλιξής της.”

Περιεχόμενα

- Γλωσσάρι*
- Πόρτες και παράθυρα στην πόλη της πέτρας*
- Μικρή ιστορία των πορτών και των παραθύρων στο Bordeaux*
 - Πόρτες*
 - Η εξάπλωση των γνώσεων, η τέχνη της διαστασιολόγησης*
 - Παράθυρα*
- Ποιότητες και τυπολογία*
- Προτάσεις*
 - συντήρηση ή αντικατάσταση;*
 - συντήρηση*
 - αντικατάσταση:*
 - μερικές αρχές*
 - επιλογή μορφής*
 - επιλογή διαστάσεων*
 - επιλογή τοποθέτησης*
 - συνδυασμός*
 - επιλογή υλικών*
 - επιλογή υαλοστάσιου*
 - δημιουργία εισόδου σε χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων*
 - επιλογή της πόρτας του χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων*
 - δημιουργία φεγγιτών ή μικρών παραθύρων*
 - μετάλλαξη ανοίγματος υπογείου σε παράθυρο*
 - αντικατάσταση εξαρτημάτων*
- Διοικητικά/ Τυπικά*
 - δικαιολογητικά για την αίτηση οικοδομικής άδειας*
 - χρονικά περιθώρια σύνταξης φακέλου μελέτης*
 - απάντηση*

όλων των εξωτερικών ανοιγμάτων, στα κουφώματα της κάβας αλλά και στα προσαρτούμενα εξαρτήματά τους. Μια ματιά και μόνο στα περιεχόμενα, δίνει ξεκάθαρη εικόνα των στόχων και της ιδέας των σημειωματάρων.

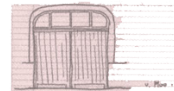
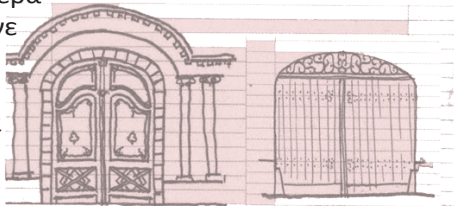
Για λόγους συντομίας, και καθώς ξεφεύγει από τα πλαίσια της συγκεκριμένης διάλεξης δεν θα αναφερθώ στο πρώτο κομμάτι με τα ιστορικά, και τις τυπολογίες, αλλά στο δεύτερο, στις προτάσεις δηλαδή του δήμου προς αντικατάσταση ή αποκατάσταση και επιδιόρθωση των κουφωμάτων.

Τίθεται λοιπόν ευθύς εξ' αρχής το κρίσιμο ερώτημα αντικατάστασης ή συντήρησης τους υπάρχοντος κουφώματος. Και η απάντηση για τον δήμο είναι σχεδόν μαθηματικά ξεκάθαρη: αν το κούφωμα είναι εξ' αρχής σωστά σχεδιασμένο, και δεν έχει υποστεί πολλές αλλοιώσεις, τότε προτιμώτερο είναι να διατηρηθεί, και με τις απαραίτητες προσαρμογές να καλύψει και τις σημερινές απαιτήσεις άνεσης (θερμο-ηχο-υγρο μόνωση). Σίγουρα αυτή η επιλογή κοστίζει περισσότερο, αλλά η μετέπειτα διάρκεια ζωής του θα είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτήν ενός συμβατικού, σύγχρονου κουφώματος. Σε αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή το κούφωμα έχει υποστεί μη αναστρέψιμες αλλοιώσεις, τότε είναι δυνατόν να αντικατασταθεί από ένα νέο, του οποίου το σχέδιο θα

προσαρμοστεί στο άνοιγμα του παλαιού, και στον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του κτιρίου.

Σε περίπτωση διατήρησης του αρχικού κουφώματος, με κάποιες απλές κινήσεις, είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί η συντήρησή του: επιβεβαίωση καλής λειτουργίας των ανοιγμάτων και επιδιόρθωσή τους εάν είναι απαραίτητο, άνοιγμα της διόδου των υδάτων (ξεβούλωμα), αντικατάσταση μαστίχων, τακτικό βάψιμο. Πριν από οποιαδήποτε διαδικασία βαψίματος, είναι απαραίτητη η επιδιόρθωση όλων των εξαρτημάτων του κουφώματος και το τρίψιμο του ξύλου. Αν αυτό βρίσκεται σε καλή κατάσταση, μπορεί να παραμείνει ως έχει με ένα απλό βερνίκωμα, διαφορετικά τρεις στρώσεις χρώματος αρκούν. Η επιλογή του χρώματος είναι σημαντική καθώς προσδίδει ενότητα και αρμονία στην όψη. Οι πόρτες της εισόδου στον χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων μπορούν να είναι στο ίδιο χρώμα με τα παράθυρα (ανοιχτό) ή με της πόρτες εισόδου (σκοτεινό ή το χρώμα του ξύλου). Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, τα σκοτεινά χρώματα και οι αποχρώσεις του ξύλου προτείνονται στα μεγάλα ανοίγματα, καθώς τα ανοιχτά χρώματα (λευκό, μπεζ, γκρι κ.ά.) έχουν την τάση να τα κάνουν να φαίνονται πολύ μεγαλύτερα

και να χαλάνε την ισορροπία της πρόσοψης. Ανάλογα τώρα

και με το σχέδιο και τις διαστάσεις του κουφώματος και την φύση της λιθοδομής του ανοίγματος, είναι δυνατές διάφορες προσαρμογές για την βελτίωση των χαρακτηριστικών του: αλλαγή στο πάχος του υαλοστασίου, τοποθέτηση διπλού υαλοστασίου, ή ακόμα και τοποθέτηση διπλού κουφώματος, στο εσωτερικό του τοίχου.

Στην περίπτωση αντικατάστασης, αν δηλαδή το κούφωμα δεν παρουσιάζει τα απαραίτητα κριτήρια διατήρησής του, δύο είναι οι πιθανές λύσεις: η δημιουργία ενός νέου κουφώματος, το οποίο θα αντιγράφει το σχέδιο, τις αναλογίες και τα προφίλ του αρχικού, όπως επίσης και το υλικό και το χρώμα, ή η δημιουργία ενός νέου που θα είναι γενικά αποδεκτό στο ιστορικό Bordeaux, και που θα υπακούει ταυτόχρονα και στις νέες ανάγκες.

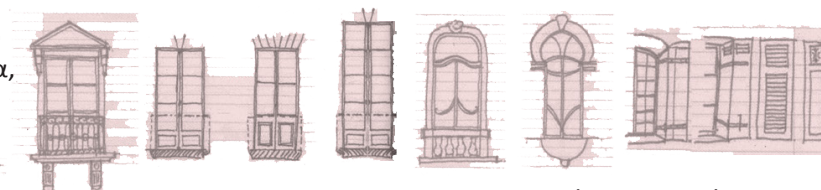
Τονίζονται κάποιες αρχές που θα έπρεπε να ακολουθηθούν ως κατευθυντήριες προτάσεις, όπως είναι το να εμπνέεται ο νέος τεχνίτης από τα παλαιά πρότυπα, να γίνεται σωστή αποτύπωση του ανοίγματος και σωστή διαστασιολόγηση, να δίνεται προσοχή στο σχήμα του ανοίγματος και να μην έρχεται σε αντίθεση αυτό με το νέο κούφωμα, να εξισορροπούνται τα κενά με τα πλήρη, να επιλέγεται η τοποθέτηση του κουφώματος στο πάχος του τοίχου ανάλογα με το είδος της λιθοδομής. Η μορφή του κουφώματος θα πρέπει οπωσδήποτε να διαγράφεται και να υπακούει τη μορφή του ανοίγματος : η μορφή του δοκαριού καθοδηγεί

τη μορφή του πλαισίου, το μήκος του ανοίγματος καθοδηγεί τον διαχωρισμό σε φύλλα και τον

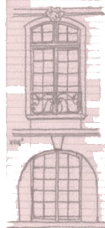
υπολογισμό του πάχους των παραθυρόφυλλων και της σταθερής κάσας. Το ύψος του ανοίγματος υποδεικνύει αν χωράει ή όχι η τοποθέτηση ενός υπερθύρου. Σε κάθε περίπτωση, η οιαδήποτε προσθήκη δεν πρέπει να αλλοιώνει τις αρχικές αναλογίες όπως αυτές φαίνονται από τον δρόμο.

Οι διαστάσεις των κουφωμάτων, οι αναλογίες, το μέγεθος των παραθυρόφυλλων πρέπει να έχουν σχέση με τις διαστάσεις του ανοίγματος και με τους άξονες της πρόσοψης. Στην πιο συνήθη τους μορφή, τα κουφώματα στο Bordeaux καλύπτονται κατά το 1/4 μέχρι και 1/6 από τα ξύλινα τμήματα (σε σχέση με τα υαλοστάσια), και τα διαχωριστικά τους ξύλα, πρέπει να συμμετέχουν στην συνολική αρχιτεκτονική σύνθεση της όψης. Τα εσωτερικά παραθυρόφυλλα και το σχέδιο των ανοιγόμενων και των διαχωριστικών, υλοποιημένα στην απλή τους έκφραση, χωρίς ιδιαίτερο διάκοσμο, μπορούν να δώσουν μία όψη πολύ σύγχρονη στο ξύλινο, παραδοσιακό κούφωμα.

Η σωστή τοποθέτηση επίσης, αποτελεί σημείο προσοχής. Η τοποθέτηση στην αρχική θέση είναι αυτή που προτείνεται ξεκάθαρα, καθώς αποφέρει πολλά θετικά : το σταθερό τμήμα του κούφωματος

στερεώνεται στο εσωτερικό του τοίχου, με θετικές συνέπειες στην υγρομόνωση, καθώς και

στην όψη του. Από τον εξωτερικό χώρο είναι σχεδόν άορατο, κι έτσι φαίνεται πιο κομψό. Η πόρτα δεν τοποθετείται σε περασιά ούτε με την εξωτερική ούτε με την εσωτερική επιφάνεια. Συνήθως τοποθετείται σε μικρή υποχώρηση από την εξωτερική παρειά του τοίχου. Τα παράθυρα, τοποθετούνται και αυτά στο εσωτερικό του πάχους του τοίχου, ενώ τα παραθυρόφυλλα, στην εξωτερική παρειά του τοίχου, με αποτέλεσμα όταν αυτά είναι κλειστά, να φαίνεται συνεπίπεδη η πρόσοψη στα παράθυρα, και να ξεχωρίζουν οι είσοδοι. Μία τελευταία λεπτομέρεια αποτελούν τα σκούρα των ανοιγμάτων του υπογείου, τα οποία πρέπει να διαγράφουν πλήρες ημικύκλιο όταν ανοίγουν, έτσι ώστε να μην προκαλούν πρόβλημα στην κυκλοφορία των πεζών στο πεζοδρόμιο.

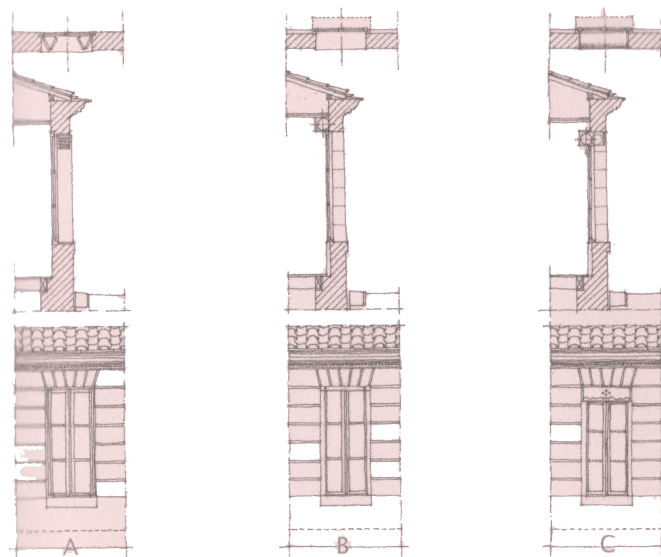
Τα υλικά που είναι αποδεκτά

είναι κατ' αρχάς το ξύλο, το οποίο είναι και αυτό που προτιμάται. Φυσικό υλικό, υγιεινό και παραδοσιακό. Καλά χαρακτηριστικά σε αντοχή, σε εμφάνιση σε διάρκεια ζωής, εύκολο στην επεξεργασία, και επαναχρησιμοποιούμενο, μπορεί να λάβει ποικίλες μορφές. Το αλουμίνιο επίσης συναντάται συχνά, παρόλο που είναι αντίθετο με την βιώσιμη και πράσινη

ανάπτυξη, καθώς κατά την παραγωγή του καταναλώνεται μεγάλο ποσό ενέργειας και είναι εξαιρετικά θερμικά αγωγίμο. Καθώς πρόκειται για βιομηχανοποιημένα προφίλ, η προσαρμογή τους στην αισθητική του παλαιού είναι αδύνατη και το αποτέλεσμα μέτριο. Η λύση που προτείνεται είναι τα μικτά κουφώματα, που αποτελούνται και από ξύλο και από αλουμίνιο. Το PVC τέλος είναι ένα υλικό που είναι σύνθητες στα κτίρια, παρόλο που και αυτό δεν ικανοποιεί τις συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης, με τη μηδαμινή του ανακύκλωση και την ρύπανση που προκαλεί. Εμπειρέχουν εκτός των άλλων και μέγιστες διαστάσεις (2,20 με 2,40μ ύψος και 1,20μ πλάτος) γεγονός που περιορίζει και αλλάζει την αισθητική των κουφωμάτων. Το μικρό κόστος δεν πρέπει να προσελκύει, καθώς η διάρκεια ζωής του σπάνια ξεπερνάει τα 10 χρόνια. Αυτό το υλικό πρέπει να εξαιρεθεί και στο Bordeaux, για αυτήν την χρήση.

Επόμενο βήμα είναι η επιλογή υαλοστασίου, η οποία πρέπει να γίνει με προσοχή, καθώς το 5 με 30% απώλειες θερμότητας, πραγματοποιείται μέσω αυτού. Η αλλαγή ενός απλού υαλοστασίου σε διπλό, βελτιώνει αμέσως την θερμική του απόδοση κατά 60 με 70%. Κατά μέσο όρο, ανάλογα και με τον τρόπο θέρμανσης, η αλλαγή αυτή αποφέρει κέρδος 40 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο τον χρόνο.

Η ανάγκη δημιουργίας χώρου στάθμευσης περιλαμβάνεται στις σύγχρονες, ζητούμενες ανέσεις. Το υπόγειο συνήθως καλύπτει αυτήν την ανάγκη, ωστόσο το ερώτημα είναι

ο τρόπος με τον οποίο θα δημιουργηθεί η είσοδος προς αυτόν τον χώρο, καθώς πρόκειται για ένα μεγάλο άνοιγμα, δυσανάλογο με τις παλαιές διαστάσεις και αναλογίες των ανοιγμάτων στην όψη, και με επιπτώσεις στον δημόσιο χώρο, καθώς βρίσκεται στο επίπεδο του δρόμου. Εάν δεν είναι δυνατόν να βρεθεί άλλη λύση, τουλάχιστον επιβάλλεται η εγγραφή του ανοίγματος στις περασιές και στους άξονες της πρόσοψης, και η αντιγραφή των παλαιών ανοιγμάτων. Η επόμενη ερώτηση περιλαμβάνει τον τύπο της πόρτας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Αυτήν την στιγμή κυκλοφορούν έξι τύποι πόρτας, είτε γαλλικού τύπου, είτε πτυσσόμενη.

Περιεχόμενα

– Εισαγωγή

– Μικρή ιστορία της πέτρας στο Bordeaux

la pierre calcaire / ασβεστόλιθος

le mortier / κονίαμα

les maçonneries / λιθοδομή, τοιχοποιία

les métiers de la pierre / οι τεχνίτες της πέτρας

– Οι ποικιλομορφίες των αρχιτεκτονικών ρευμάτων

– Οι αδυναμίες : εντοπισμός των μεταβολών (παθολογία)

– Προτάσεις

l'encrassement / ρύπανση

les traces d'humidité / ίχνη υγρασίας, ρωγμές

les mousses, les lichens et la végétation / βρύα, λειχήνες και θλάστηση

la maladie de la pierre : le sulfite / η αρρώστια της πέτρας: όξείο

les fissures et lézards / ρωγμές και σχισμές

l'éclatement / σκάσιμο («έκρηξη»)

le salpêtre / νιτρικό κάλιο

alterations des joints / αλλοιώσεις στις αρθρώσεις

les revêtements inadaptes / προβλήματα προσαρμογής στα επιχρίσματα

– Συμβουλές

Διάγνωση

Έκκληση στους ειδικούς

Παρατήρηση της πρόσοψης και προσδιορισμός της παθολογίας

Πότε και πώς καθαρίζεται μία πέτρινη πρόσοψη

πότε και πώς αποκαθίσταται η λιθοδομή

η προστασία της πέτρινης όψης

προς αποφυγή

οι καλές επιλογές για το περιβάλλον

– Το υποχρεωτικό σόβατίσμα

– Διοικητικά / Τυπικά

Για οποιοδήποτε νέο άνοιγμα, απαιτείται και προβλέπεται η αντιγραφή των παλαιών μοντέλων, ως προς τις μορφές, τις αναλογίες, τον γύψινο διάκοσμο, προσέχοντας να μην τοποθετούνται στις όψεις τυποποιημένα στοιχεία ή στοιχεία που να αντιγράφουν τα ευγενή υλικά.

Η χρήση της κάβας του υπογείου αλλάζει, αναγκαία λοιπόν και η αλλαγή του κουφώματος. Από απλό εξαιρισμό, εξελίσσεται σε ανάγκη για ηλιασμό. Το εξωτερικό φύλλο, πρέπει να είναι πλήρες, ενώ το παράθυρο από πίσω κανονικό. Ο χώρος προστατεύεται το βράδυ, ενώ την ημέρα φωτίζεται.

Τέλος, τα εξαρτήματα των κουφωμάτων, μπορούν να αντικατασταθούν από αντίστοιχα σύγχρονα, κατάλληλα για το εκάστοτε κούφωμα. Προσοχή χρειάζεται στην επιλογή του σύρτη, του μοχλού, των πασσάλων των κουφωμάτων, ώστε να μπορούν να αντέξουν το βάρος των παλαιών κουφωμάτων, καθώς συνήθως τα σύγχρονα δεν είναι σχεδιασμένα με αυτόν τον στόχο.

3. La pierre - η πέτρα

Σειρά έχει το δομικό στοιχείο του κτιρίου, η πέτρα. Η πόλη της πέτρας, ως λέγεται, στηρίζεται σε αυτήν κυριολεκτικά, και οι κάτοικοί της, μέσω αυτού του carnet μαθαίνουν να “διαβάζουν” την υγεία της και να την προστατεύουν. Περιγράφεται η ιστορία της, από

τον 17ο αιώνα και μετά που κυριεύσε στις κατασκευές έναντι του ξύλου, οι ιδιαιτερότητες του υπεδάφους από ασβεστολιθικά πετρώματα καλής ποιότητας με μεγάλη ποικιλία. Ο ποταμός Garonne επηρέασε την τόσο μεγάλη χρήση της, καθώς μέσω αυτού μεταφερόταν στην πόλη από τα λατομεία των γύρω περιοχών, στην αποβάθρα του Paludate. Στο λιμάνι όπου γινόντουσαν όλων των ειδών οι συναλλαγές, οι έμποροι και οι χτίστες κατάφεραν να σηκώσουν τον πήχη υψηλά στην ποιότητα τόσο της πέτρας όσο και της κατασκευής. Έπειτα, και με την ανάπτυξη του σιδηρόδρομου στα τέλη του 19ου αιώνα, αριθμεί κανείς περί τα 600 λατομεία στην ευρύτερη περιοχή Gironde, με μεγάλη τοπική δραστηριότητα. Περίπου δώδεκα ποικιλίες πέτρας συναντώνται μέχρι και σήμερα στις κατασκευές, με διαστάσεις και σκληρότητα που φορολογούνταν και ελέγχονταν από αντίστοιχους κανονισμούς ποιότητας. Τα τεχνικά χαρακτηριστικά του ασβεστόλιθου, των κονιαμάτων που χρησιμοποιούνταν, και οι διάφορες τεχνικές δόμησης της τοιχοποιίας περιγράφονται εν συντομία, καθώς επίσης και οι εργασίες τις οποίες αναλάμβανε ο κάθε τεχνίτης. Έπειτα, η ανάλυση περνάει στην ιστορική αναδρομή στις κατασκευές από τους ξυλόπηκτους τοίχους του 16ου αιώνα, στα κλασσικά πέτρινα κτίρια του 18ου αιώνα, στις έσορρες του 19ου, και τέλος στα τελευταία κτίρια της

δεκαετίας του 1950 όπου το σκυρόδεμα έχει ήδη κάνει την εμφάνισή του και συμμετέχει στην κατασκευή.

Έτσι, φτάνουμε στο σημείο όπου αρχίζει η ανάγνωση της παθολογίας της πέτρας. Παρότι δίνει την αίσθηση ότι είναι άφθαρτη, κρύβονται αρκετοί κίνδυνοι αλλοίωσης. Η ρύπανση, η υγρασία, η βλάστηση, το διοξείδιο του θείου, οι ρηγματώσεις, το νιτρικό κάλιο, οι αλλοιώσεις στις αρθρώσεις, οι αλλοιώσεις στα επιχρίσματα φαίνονται από ένα παρατηρητικό μάτι, και καθορίζεται η ακριβής διαδικασία αντιμετώπισής τους. Στην διαδικασία λοιπόν αντιμετώπισής τους, ξεκαθαρίζεται κατ' αρχάς ότι είναι απαραίτητη η επαγγελματική ανάλυση του παθόντος κτιρίου και της συγκεκριμένης του παθολογίας και προβλημάτων, μέσω κυρίως της ανάγνωσης της πρόσοψης, λαμβάνοντας υπ' όψιν την φύση της όψης, την προέλευση και τα τεχνικά χαρακτηριστικά των υλικών της κατασκευής, τις διάφορες αιτίες υποβάθμισής της, την φύση της ρυπαρότητας και τον βαθμό μόλυνσης, το επίπεδο φθοράς της πέτρας, την ταυτοποίηση της πέτρας, και την κατάσταση των ενώσεων και την σύνθεσή τους.

Με την παρατήρηση λοιπόν της πρόσοψης, εντοπίζονται οι μικρές ανωμαλίες και οι ενδείξεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν πρόβλημα. Εάν οι ζημιές δεν είναι μεγάλες, οι εργασίες ξεκινάνε με έναν καλό καθαρισμό της όψης. Διαφορετικά απαιτούνται απ' ευθείας εργασίες

αποκατάστασης. Τα χαμηλότερα τμήματα της όψης, όπως τα θεμέλια και τα στοιχεία με προεξοχές, όπως τα μπαλκόνια, τα αετώματα, είναι και τα πιο ευπαθή. Τα κατώτερα διότι πλήττονται περισσότερο από την υγρασία, τις λειχήνες, τη μούχλα με αποτέλεσμα να φράσσονται οι πόροι της πέτρας και να παύει να αναπνέει, ενώ αυτά σε προεξοχή είναι τα πιο εκτεθειμένα στις καιρικές συνθήκες, (βροχή, αέρας, παγετός) επομένως και τα πιο εύθραυστα.

Η επιφάνεια της πέτρας επίσης δηλώνει πολλά καθώς σχηματίζονται ευανάγνωστες κρούστες. Το νερό σε συνδυασμό με τη μόλυνση της πέτρας, δημιουργεί μία συμπαγή επιφάνεια, πάνω από αυτήν της πέτρας, που την εμποδίζει από το να αναπνεύσει, και πρέπει να απομακρυνθεί ολόκληρη καθώς δεν καθαρίζεται.

Οι ρωγμές υποδεικνύουν ότι η κατασκευή έχει ταρακουνηθεί και ότι η λιθοδομή δεν κατάφερε να απορροφήσει τους κραδασμούς, με αποτέλεσμα τόσο το ράγισμα των πετρών, όσο και των μεταξύ τους κονιαμάτων. Πρέπει να ελεγχθεί εάν η κατάσταση εξελίσσεται ακόμα ή αν έχει ολοκληρωθεί η όποια καταστροφή, σε όλο το ύψος της λιθοδομής μέχρι και τα θεμέλια, έτσι ώστε να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα. Τέλος, ελέγχεται το ανώτερο τμήμα της τοιχοποιίας, όπου πρέπει να προβλέπεται διαδρομή για το νερό προς το δίκτυο ύδρευσης, έτσι ώστε να μη λιμνάζει και να μην απορροφάται από τους λίθους.

4. La maison - η κατοικία

Μεγάλο ρόλο διαδραματίζει η θέση που υποστηρίζεται για την εσωτερική διαμόρφωση, ανακατάταξη της κατοικίας.

Στο σημειωματάριο λουπόν που αναφέρεται στην κατοικία, αφού αναλυθούν τα υλικά, οι τεχνικές, οι μορφές και η εξέλιξη των κατοικιών στο Bordeaux (βλ. περιεχόμενα) αναλύει τη μεταμόρφωση της κατοικίας.

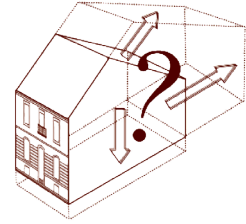
Οι βαριές και πολυέξοδες εργασίες μεταμόρφωσης της κατοικίας, δεν έχουν υποχρεωτικά και το επιθυμητό αποτέλεσμα άνεσης και ούτε σημαίνουν την αυτόματη επ' αόριστον απόκτηση αξίας. Το "επιθυμητό" αποτέλεσμα μεταβάλλεται σε κάθε εποχή, με την κάθε νέα τάση και την εξέλιξη των αναγκών. Ο στόχος λουπόν μίας επικείμενης μετάλλας της κατοικίας, είναι πρώτον να συντηρηθεί η κατοικία με τους όρους διατήρησης και αποκατάστασης, δεύτερον να προσαρμοστεί έτσι ώστε να απαντάει στις σύγχρονες ανάγκες και τρίτον να γίνει όσο το δυνατόν πιο οικονομική και βιώσιμη η κατοίκηση σε αυτήν. Το σημαντικό ερώτημα ωστόσο είναι το πώς θα γίνουν όλα αυτά ταυτόχρονα; πώς οι τρεις αυτοί στόχοι θα υλοποιηθούν ταυτόχρονα; αυτά είναι τα ερωτήματα που τίθενται εξ' αρχής.

Το κομμάτι της μετάλλας της κατοικίας ξεκινάει με την αναφορά στις γενικές αρχές με σκοπό την απορρόφηση των αλλαγών. Στις κατοικίες στο Bordeaux, διακρίνεται ένας συνολικός σχεδιασμός του κτιρίου, τόσο στην διαρρύθμιση των χώρων όσο και στην έκφρασή τους στην πρόσοψη. Όποια ασυμμετρία στην πρόσοψη δηλώνει διαφορετική χρήση. Έτσι οι αλλαγές αποτελούν μία λεπτεπίλεπτη

διαδικασία. Ό, τι μπορεί να επιδιορθωθεί, προτιμότερο είναι να επιδιορθωθεί, και ταυτόχρονα να αναζητηθεί η μετάλλαξη της εσωτερικής διανομής και των χώρων πριν αποφασιστεί η συνολική κένωση του εσωτερικού του όγκου του κτιρίου διαγράφοντας κινήσεις και τόπους.

Επίσης, αναφέρεται και στα δευτερεύοντα στοιχεία του κτιρίου, όπως οι διάκοσμοι και τα εξαρτήματα, και ξεκαθαρίζει ότι κρίνεται απαραίτητη η πλήρης καταγραφή τους πριν την οποιαδήποτε επιδιόρθωση ή αντικατάσταση. Στοιχεία που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής μπορεί να αποτελούν επίσης το κλιμακοστάσιο, τα μεγάλα υαλοστάσια, τα σιδερένια σώματα θέρμανσης, τα τελειώματα των ξύλινων πατωμάτων, οι κορνίζες. Αν πρόκειται για ξεχωριστούς διακόσμους όπως τα βιτρό και οι μεγάλες μαρμάρινες ή ξύλινες καμινάδες, προτείνεται να συντηρηθούν και να διατηρηθούν πλήρως.

Ένα ακόμα ζήτημα, είναι το κατά πόσο οι ανάγκες που είναι επιθυμητό να χωρέσουν σε ένα υπάρχον κέλυφος, όντως χωράνε εκεί. Πρέπει να εξετάζεται το μέγεθος του κτιρίου αλλά και του οικοπέδου, πριν από οποιαδήποτε εργασία, και αυτά τα μεγέθη να συνάδουν με τους απαιτούμενους χώρους και τετραγωνικά. Εάν γίνεται υπερπροσπάθεια να συμβεί κάτι τέτοιο, είναι πιθανή η ανατροπή της θερμικής ισορροπίας του κτιρίου και των ποιοτήτων του, οπότε και προτείνεται η μετακόμιση σε έναν χώρο που πληροί τις απαιτήσεις του χρήστη.

Περιεχόμενα

– Εισαγωγή

– Ο σκελετός/δομή των κατοικιών στην μporνοτολέζικη πόλη

Κοινά υλικά και τεχνονγνωσία

η πέτρα και οι τοίχοι
τα δάπεδα και τα εδάφη
οι ξύλινοι σκελετοί, οι στέγες και οι σκεπές
κατανομή των κατοικιών
τεχνικά μέσα

Τί είναι μία échorre;

échorres απλές και διπλές
ο μύθος του σκοτεινού μέρους
οι λεπτότητες των επιπέδων
η γοητεία των πίσω όψεων

Η κατοικία σε επίπεδα, «μεγάλη αδελφή» της échorre

παλαιές και νέες υπερυψώσεις
το κλιμακοστάσιο και η διανομή στον όροφο
μονή και διπλή κατοικία - χώρος μέρας και χώρος νύχτας
οι εξελίξεις των υψών

Εξ αυτών των κατοικιών, πολυτελείς échorres και μικρά συλλογικά κτίρια πίσω από όλες αυτές τις κατοικίες, θρίσκουμε συχνά

συλλογικές πολυκατοικίες

échorres πολυτελείας

– Μεταμόρφωση της κατοικίας

Γενικές αρχές για την αποφυγή και την απορρόφηση των μετατροπών σεβόμενοι τις ποιότητες των αγαθών
προσαρμόζοντας το λειτουργικό πρόγραμμα στην κατοικία
σκεπτόμενοι τις συνέπειες της μελέτης στο κοντινό του

περιβάλλον

Οι μεταμορφώσεις των όψεων
αποκατάσταση ενός αλλοιωμένου ανοίγματος
δημιουργία ενός νέου ανοίγματος
αποφυγή δημιουργίας πόρτας εισόδου σε χώρο στάθμευσης

αυτοκινήτων

Επανασύνθεση του εσωτερικού χώρου, σε έναν υπάρχοντα όγκο
Οι επεκτάσεις του όγκου
Η υπερύψωση : μία εύκολη ερώτηση προς επίλυση;
προνομιική η υπερύψωση στο πίσω τμήμα του κτιρίου
εάν η υπερύψωση είναι εφικτή, πώς γίνεται;
υιοθέτηση ποιάς αρχιτεκτονικής;

Οι νέες κατοικίες σε έναν παλιό τοπίο

– Πρακτικές συμβουλές

– “κλήση” στις ιδέες της Agora 2006

– Βιβλιογραφία κ.ά.

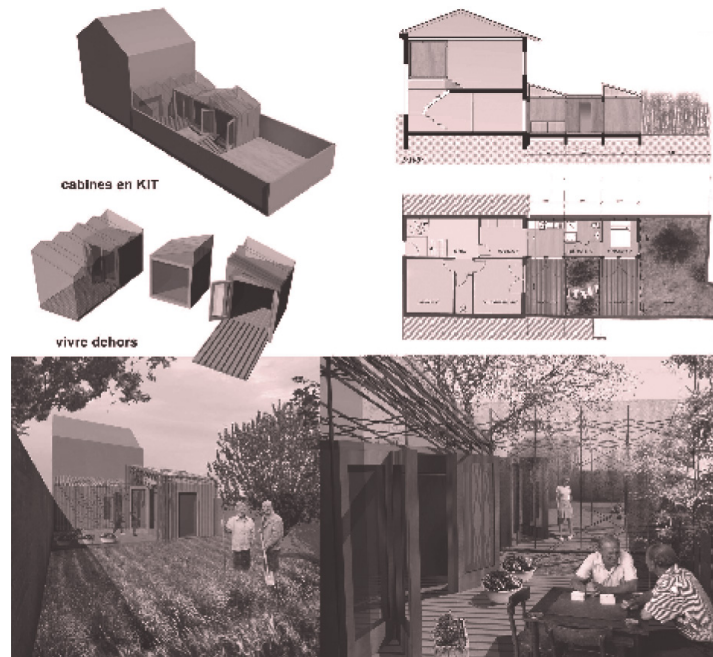
– Επικοινωνία

Τέλος, πολύ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η ποιότητα του πολεοδομικού τοπίου, όσο αυτή γίνεται αντιληπτή από το επίπεδο του δρόμου και από τα γειτονικά σπίτια. Μία αλλαγή σε μία “κανονική” πρόσοψη ενός “κανονικού” δρόμου, ακόμα και μικρή, θα είναι ορατή και θα γίνεται αντιληπτή ως κονδύλωμα στο αστικό τοπίο. Έτσι, ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν στοιχεία, είναι απαραίτητη η μελέτη των γειτονικών προσόψεων και των στοιχείων τους, και η χρήση τους ως πηγή έμπνευσης.

Συγκεκριμένα για τις όψεις, ξεκαθαρίζεται ότι απαιτείται η παρατήρηση του συνόλου του δρόμου και η προσπάθεια να ακολουθηθεί η ίδια λογική. Η κλασική ταξινόμηση των όψεων, εφαρμόζεται με την επανάληψη των ανοιγμάτων των παραθύρων ίδιας μορφής και ιδίων διαστάσεων, τοποθετημένα στο ίδιο ύψος και στοιχισμένα το ένα κάτω από το άλλο. Αν έχει αλλοιωθεί ένα άνοιγμα, αν έχει δηλαδή χτιστεί ολόκληρο ή μέρος του, ή αν έχει διαπλατυνθεί, πρέπει εάν υπάρχουν στοιχεία να επανέλθει στην αρχική του μορφή, και εάν δεν υπάρχουν να μιμηθεί τη μορφή των υπολοίπων. Τα στοιχεία αναζητούνται κυρίως στις συνέχειες των λίθων και στην παλαιότητά τους. Η γενική αρχή της αποκατάστασης συμπεριλαμβάνει τη μετακίνηση των στοιχείων στην αρχική τους θέση. Εάν η παραμόρφωση έχει συμβεί λόγω προσθήκης δαπέδου στον εσωτερικό χώρο, τότε είναι πιθανό να παραμείνει το δάπεδο, αλλά με μια υποχώρηση τουλάχιστον ενός μέτρου, έτσι ώστε να επαναλειτουργήσει και το παράθυρο.

Εάν προβλέπεται από τη μελέτη, η δημιουργία ενός νέου ανοίγματος, αυτό πρέπει να εγγραφεί στον κάρναβο της

όψης, και να σεβαστεί τους κανόνες του. Στην περίπτωση των ασύμμετρων προσόψεων, πρέπει να γίνουν σεβαστές οι αρχές τους εκλεκτικισμού, που έχουν εισχωρήσει στην δημιουργία τους, και παράλληλα να δίνεται προσοχή στη μίξη του με τον κλασικισμό. Ιδιαίτερη περίπτωση, αποτελεί

και όταν το επίπεδο του ισογείου, το οποίο είναι και το πιο περίπλοκο, δεν συνάδει με την λογική και τα ύψη των υπολοίπων, και στο οποίο οι πόρτες εισόδου και οι εισοδοί στους χώρους στάθμευσης, μπορούν να ξεπεράσουν το δοκάρι που χωρίζει τα δύο επίπεδα.

Για την προσαρμογή της κατοικίας στις νέες ανάγκες, δεν είναι πάντα απαραίτητη η αλλαγή του χτισμένου της όγκου. Υπάρχει πλήθος εσωτερικών οργανώσεων στις κατοικίες του Bordeaux με μεγάλη ποικιλία διαφορετικών κατανομών και διατάξεων. Τα εσωτερικά τοιχία των κατοικιών είναι συνήθως τούβλινα, μικρού πάχους. Είναι δυνατό επομένως και εύκολο να γίνει μία επαναδιάρθρωση του χώρου, με την εξάλειψη των μεσαίων, σκοτεινών βοηθητικών χώρων, με την μετακίνηση των μεγάλων δωματίων προς την πλευρά του κήπου, για να ηλιάζονται και να αερίζονται καλύτερα, με την εγκατάσταση ενός κλιμακοστασίου που να συνδέει τους κύριους χώρους με την σοφίτα, ή οποία μπορεί να πάρει ζωή. Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι και οι παλιές διατάξεις έχουν τα πλεονεκτήματά τους, με το μεγάλο κατά μήκος διάδρομο, που διανέμει τις κινήσεις σε όλο τον όγκο του κτιρίου, με τους βοηθητικούς, δευτερεύοντες χώρους στο “άχαρο” κέντρο της οικίας που δεν φωτίζεται. Η αντιστροφή των χρήσεων μεταξύ των δωματίων είναι πολύ απλή υπόθεση : η αλλαγή του καθιστικού στον δρόμο με την τραπεζαρία στον κήπο, η αντικατάσταση με ένα γραφείο. Η δομή των κατοικιών αυτών, και η ουδετερότητα

Avant

Après

της, επιτρέπει πλήθος χρήσεων αλλά και εξελίξεων μίας οικογένειας.

Είναι δυνατή και η μεγέθυνση της κατοικίας, με μία προσθήκη, εάν κάτι τέτοιο είναι επιτρεπτό από το μέγεθος του οικοπέδου και αδειοδοτηθεί από το γενικό πολεοδομικό σχέδιο (PLU). Τα ύψη, τα μεγέθη και τα περιγράμματα αυτών των προσθηκών καθορίζονται για κάθε περιοχή στα σκαριφήματα των κανονισμών της κάθε ζώνης.

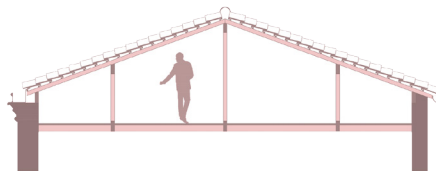
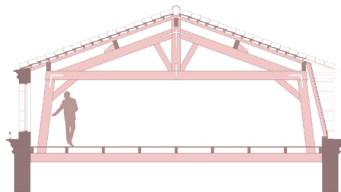
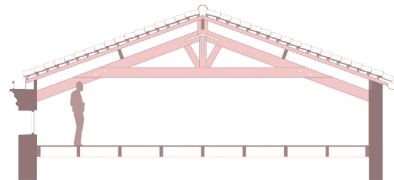
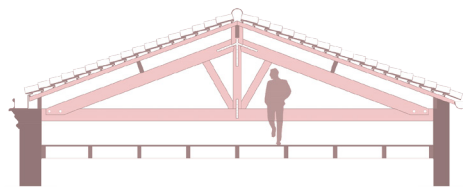
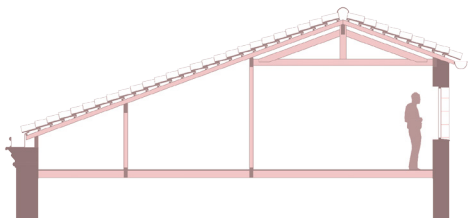
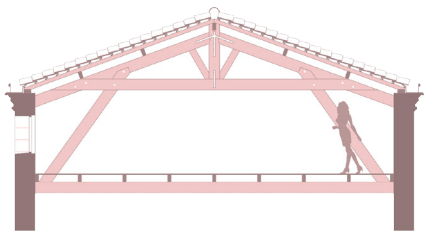
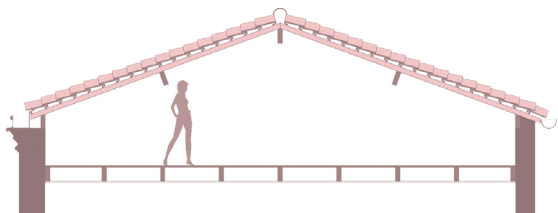
Η προσθήκη μπορεί να είναι είτε “κολλημένη” στον αρχικό όγκο, είτε τελειώς αποκομμένη. Εάν υπάρξει επέκταση του αρχικού όγκου, τότε πρέπει να μελετηθεί καλά η διαμόρφωση της πίσω όψης, που αλλάζει είτε ολόκληρη είτε μέρος της, καθώς επίσης και η επίδραση του νέου όγκου, στον παλιό, ως προς τον αερισμό, τον φωτισμό, την σύνδεση των διαφορετικών υλικών μεταξύ τους, τις αναλογίες κτισμένου - άκτιστου.

Εάν το έδαφος είναι επίπεδο και υπάρχει το κατάλληλο μήκος για κάτι τέτοιο, προτιμάται η προσθήκη ενός νέου, αποκομμένου όγκου, στο πίσω μέρος του οικοπέδου. Με αυτήν την διάταξη, διατηρούνται οι ισορροπίες του παλαιού κτίσματος, ο ενεργειακός τους σχεδιασμός και η ολότητά του, ενώ ταυτόχρονα μεγενθύνεται. Ωστόσο, με το μεγάλο μειονέκτημα της σύνδεσης και της επικοινωνίας με τον βασικό όγκο. Στοές ή περάσματα είναι λύσεις που μπορούν να δοθούν μετά από μελέτη. Αυτές οι διατάξεις, προσφέρονται για τις περιπτώσεις που είναι επιθυμητή η ανεξαρτησία του νέου χώρου, όπως όταν πρόκειται για γραφείο εργασίας, για χώρο ενός μαθητή, για δωμάτιο φιλοξενίας.

Σε κάθε περίπτωση, η κατοικία πρέπει να αντιμετωπιστεί ως σύνολο, ανεξάρτητα από το αν αποτελείται από ένα ή από δύο όγκους. Εάν οι μεταλλάξεις αυτές οδηγήσουν στην δημιουργία και ενδιάμεσων χώρων, δηλαδή ημιυπαίθριων χώρων που κλείνονται, τότε αυτοί πρέπει να θεωρούνται ως περάσματα, και εξισορροπητές της θερμοκρασίας, και όχι κανονικά δωμάτια, καθώς θα ήταν πολύ ενεργοβόρα.

Η επέκταση είναι πιθανό να πραγματοποιηθεί και καθ' ύψος. Βέβαια το αποτέλεσμα μίας τέτοιας επέκτασης, σπανίως είναι ικανοποιητικό ως προς τον αντίκτυπο στον δρόμο. Έτσι, προτιμώνται οι υπερυψώσεις στα πίσω τμήματα των κτιρίων, που δεν είναι ορατές από τον δρόμο και απαγορεύονται εξολοκλήρου οι υπερυψώσεις στην καταγεγραμμένη αστική ζώνη του κέντρου της πόλης. Εάν είναι εφικτή η υπερύψωση και μπορεί να αδειοδοτηθεί, τότε πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι παλαιές χωρικές οργανώσεις ως πρότυπο για την πραγματοποίησή της. Στα παλαιά κτίρια παρατηρείται πολλές φορές, η ύπαρξη ενός δεύτερου ή και τρίτου ορόφου, ο οποίος δεν είναι ορατός από το επίπεδο του δρόμου. Αυτό συμβαίνει αξιοποιώντας τον όγκο της στέγης, τον χώρο που δημιουργείται από την κλίση της, και από την ανισορροπία των δύο πλευρών της. Έτσι, είναι εφικτό στην πρόσοψη να είναι ορατό ένα επίπεδο και η στέγη, και στην πίσω όψη να είναι ορατοί δύο όροφοι, καθώς η στέγη έχει “κοπέι”.

Το νέο αυτό υπερυψωμένο τμήμα, μπορεί να υιοθετήσει

διάφορες τεχνικές αρχιτεκτονικής μορφής. Μέχρι τώρα παρατηρείται είτε η απομίμηση, κατά την οποία αντιγράφονται υλικά, μορφές, αναλογίες, χρώματα, με στόχο την καλύτερη ενσωμάτωση στο αστικό τοπίο, είτε ο τύπος της αντίθεσης, κατά τον οποίο τονίζονται οι διαφορές, οι αντιθέσεις μεταξύ παλαιού και νέου τόσο στα υλικά όσο και στη μορφή, κάτι το οποίο, ως λέγεται στο συγκεκριμένο σημειωματάριο, δεν σέβεται έναν αρκετά μεγάλο αριθμό κανόνων αρχιτεκτονικής, και δεν εισάγεται στο περιβάλλον του.

Τέλος κλείνει, εισάγοντας τον προβληματισμό των νέων υλικών, όπως παραδείγματος χάριν το μπετόν, και θέτει το ερώτημα γιατί να κατασκευαστεί μία κακή απομίμηση τοίχου και όχι μια ωραία μπετονένια κατασκευή; Υποστηρίζεται ότι η νομοθεσία της πόλης της πέτρας είναι πολύ ανοικτή στην σύγχρονη αρχιτεκτονική, στις νέες κατασκευές και στα νέα υλικά. Άλλωστε δεν είναι τόσο θέμα υλικών, όσο θέμα σεβασμού κάποιων κοινών κανόνων και αρχών, όπως η ανάγκη ενός στέρεου υπόβαθρου για το κτίριο, ο συγχρονισμός ή το παιχνίδισμα των αξόνων, οι κλασσικές αναλογίες (ένα τρίτο, ή δύο τρίτα).

5. Les toits et terrasses - στέγες και δώματα

Το τελευταίο Carnet, με το οποίο και κλείνει η συγκεκριμένη συλλογή του δήμου, αναφέρεται στην στέγηση των κατοικιών στο Bordeaux, στην τεχνική των διαφόρων κατασκευών, στον σκελετό, στην επικάλυψή τους, στα ανοίγματα που συχνά συναντώνται, και έπειτα στην επιδιόρθωσή τους και στην μετάλλαξή τους έτσι ώστε να

ικανοποιούν τις σημερινές ανάγκες. Θεωρείται απαραίτητο και πάλι, και επαναλαμβάνεται καθ' όλα τα τεύχη, η έκκληση σε ειδικούς, και μάλιστα κατά προτίμηση στους Αρχιτέκτονες των κτιρίων της Γαλλίας (Architecte des Bâtiments de France⁴⁶), αρχιτέκτονες ειδικοί, διορισμένοι από το κράτος, που ασχολούνται με την αρχιτεκτονική παράδοση, με τα ιστορικά μνημεία, με τα ιστορικά δημόσια κτίρια (δημαρχεία, εκκλησίες κλπ) και με την αποκατάσταση των αρχιτεκτονικών συνόλων, που έχουν κηρυχθεί διατηρητέα και προστατευόμενα.

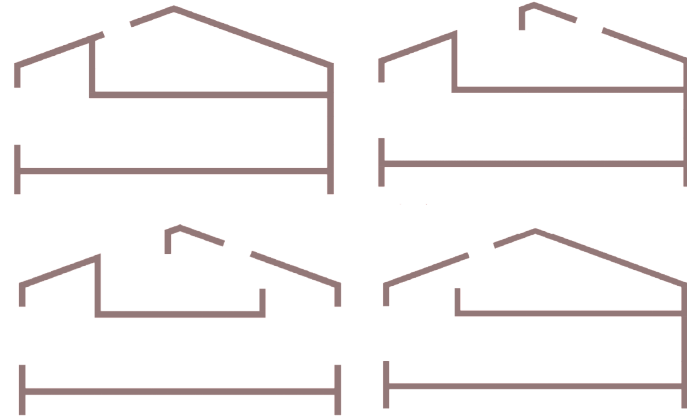
Η κατοίκηση κάτω από την στέγη, παρουσιάζει πολλά θετικά, αλλά και μερικά προβλήματα. Η θέα στην πόλη, η δυνατότητα δημιουργίας ημιπαιθριου χώρου (μπαλκονιού) καθώς και η δυνατότητα δημιουργίας χώρων με διπλά ύψη είναι μερικά από αυτά. Υπάρχουν αρκετοί τρόποι εκμετάλλευσης του χώρου κάτω από την στέγη.

_Μερικές φορές για πρακτικούς λόγους, μπορεί να δημιουργηθεί ένα ολόκληρο διαμέρισμα κάτω από την στέγη, σε ένα μόνο επίπεδο. Προσοχή πρέπει να δίνεται στα επιτρεπτά ύψη, καθώς κάτω από 1,8m, δεν θεωρείται κατοικήσιμος ο χώρος, γεγονός που αποκλείει τις ακραίες ζώνες της οικίας. Οι ζώνες αυτές όμως, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν για τα δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτρισμού) γεγονός που μειώνει το εμβαδό του χώρου.

46 <http://www.journaldesparticuliers.com/lexique/architectes-des-batiments-de-france.html>

Σημαντικό επίσης είναι, να γίνει κατανοητό, ότι η πρωταρχική χρήση της σοφίτας, εκτός από αποθηκευτικό χώρο, ήταν ως φυσική μόνωση του κτιρίου, καθώς αποτελούσε ενδιάμεσο επίπεδο μεταξύ της οικίας και του περιβάλλοντος. Με τον αέρα της, η σοφίτα μόνωνε την οικία, επομένως, για να μετατραπεί σε κατοικήσιμο χώρο, πρέπει να μονωθεί εξαιρετικά καλά έτσι ώστε να μην αποδειχθεί ενεργοβόρος χώρος. Επόμενο πρόβλημα, αποτελούν τα ανοίγματα στις στέγες, τα οποία δεν δίδουν απευθείας θεάσεις στον δρόμο, αλλά σε πολύ υψηλότερα επίπεδα του αστικού τοπίου. Από την άλλη, η επίδραση των ανοιγμάτων αυτών στο αστικό τοπίο, δεν είναι ούτε και αυτή απολύτως επιθυμητή, καθώς δημιουργεί “τρύπες” στο πέπλο των στεγών.

Μια άλλη περίπτωση είναι το διαμέρισμα κάτω από την σοφίτα να επεκταθεί σε αυτήν και να απλώνεται είτε σε δύο επίπεδα, είτε σε ένα με διπλό ύψος. Καθώς, είναι προτιμότερος μερικές φορές ένας ψηλοτάβανος χώρος, με περισσότερο φως και άνεση από έναν απλό. Όποια και να είναι δομή του σκελετού της στέγης, προσφέρονται ποικίλες δυνατότητες και λύσεις για την διαμόρφωση του χώρου, με τις ανάλογες διαμορφώσεις των υψών, μελετώντας τον χώρο στην τομή του. Υποχωρήσεις, πατάρια, διπλά ύψη, είναι όλα πιθανές λύσεις, και μπορούν να πραγματοποιηθούν ανάλογα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες του καθενός, χωρίς να χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στο περίβλημα του

Περιεχόμενα

– Εισαγωγή

– Ποιότητες και αδυναμίες των στεγών: μικρή ιστορία στεγών στο Bordeaux
μικρή ιστορία των στεγών του Bordeaux

– Σκελετός

μερικοί τύποι χαρακτηριστικού σκελετού της αρχιτεκτονικής του Bordeaux
μερικές εικόνες σχετικά με τους μεταλλικούς σκελετούς (εικονογράφηση)

– Επικάλυψη

– Παράθυρα της στέγης

– Στήθαία στο μπαλκόνι και στο δώμα

– Συμβουλές

διατήρηση σε καλή κατάσταση

διάγνωση

έκκληση στους επαγγελματίες

αποκατάσταση, τροποποίηση μετασχηματισμός

επέκταση εσωτερικού όγκου

διαμέρισμα μόνο στην σοφίτα

επαναδιαπραγμάτευση του χώρου υπό της στέγης

με τον από κάτω όγκο

προσθήκη μπαλκονιού, δώματος

σεβόμενοι το τοπίο των στεγών

σεβόμενοι την ιδιωτικότητα

σεβόμενοι την δομή του κτιρίου

με καλές συνθήκες ηλιασμού

– Ο σεβασμός στους νόμους
διοικητικά / τυπικά

κτιρίου. Οι δυνατότητες αυτές και σε συνδυασμό με τα ανοίγματα της πρόσοψης ή της πίσω όψης, περιγράφονται και γίνονται κατανοητά στα σκαριφήματα που δίνονται στον αναγνώστη (εικόνα).

Όταν η δόμηση στα τετράγωνα είναι πυκνή, και δεν υπάρχουν ακάλυπτοι χώροι μεταξύ των κτιρίων δημιουργείται η ανάγκη για υπαίθριους χώρους. Η δημιουργία ενός μπαλκονιού στην σκεπή, απαντάει σε αυτήν την ανάγκη, και ταυτόχρονα επιτρέπει την εκμετάλλευση άχρηστων χώρων. Θέλει ωστόσο τεράστια προσοχή, καθώς οι στέγες, συχνά θεωρούνται ως μία από τις όψεις του κτιρίου, και συμβάλλουν στην εικόνα και στην ταυτότητα της πόλης. Οι διαστάσεις, η τοποθεσία και τα υλικά πρέπει να επιλεχθούν

με προσοχή. Στην πραγματικότητα, η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μπαλκονιών είναι πιθανό να αποδυναμώσει το αστικό τοπίο των στεγών.

Η λύση σε αυτό, δεν είναι η ψευδής αίσθηση ύπαρξης στέγης, αφήνοντας τα ακροκέραμα και “βγάζοντας” κομμάτι στέγης από την θέση του. Αυτό είναι ορατό από τον δρόμο, και επίσης ορατό είναι και ότι πρόκειται για ψέμα. Εάν πρόκειται να δημιουργηθεί το μπαλκόνι, δεν θα υπάρξουν ψευδείς δηλώσεις, αλλά προτείνεται να συμβεί στην πίσω πλευρά του κτιρίου. Ως προς το υλικό, προτείνεται η τερρακότα, για το δάπεδο, που με την απόχρωσή της χάνεται στις αποχρώσεις των κεραμιδιών.

Ζήτημα επίσης προκαλεί η ιδιωτικότητα του μπαλκονιού σε σχέση με τον δρόμο και τα γειτονικά κτίρια. Αν και συνήθως αφορά μεγάλα ύψη, τα οποία και σε συνδυασμό με τα στηθαία αποκόπτουν το βλέμμα, και πάλι προτείνεται η δημιουργία του, στο πίσω μέρος του κτιρίου.

Πρέπει να ελεγχθεί τέλος ο προσανατολισμός του χώρου αυτού, και ο καλύτερος θα ήταν ο νοτιο-δυτικός, καθώς επίσης και το αν το κτίριο αντέχει το βάρος της πλάκας που θα τοποθετηθεί στην θέση της στέγης, με όλες τις μονώσεις και τις επικαλύψεις.

σημείωση: όλες οι εικόνες που παρατίθενται στο κεφάλαιο Carnets d'une ville en héritage, προέρχονται από τα ίδια τα σημειωματάρια

Η *πόλη του Bordeaux*, ή διαφορετικά η *πόλη της πέτρας*, αποτελεί πλέον σημείο αναφοράς για μένα. Η ζωή σε μία ιστορική πόλη σαν και αυτή, έχει πολλά να μάθει στους κατοίκους της, και να δώσει τροφή για συζήτηση. Δεν έχω κάτι αρνητικό να θυμάμαι, ωστόσο κάποιοι προβληματισμοί σίγουρα υπήρξαν.

Αναφερθήκαμε στην εικόνα της πόλης, και στην ιστορική της κατασκευή. Αναφερθήκαμε στις γενεσιουργούς δυνάμεις που την έκαναν αυτό που είναι σήμερα. Πώς όμως επιλέγεται η στιγμή στην οποία παγώνει ένα ολόκληρο αστικό σύνολο και παύει να χαράζει την εξέλιξή του στην όψη του; πώς αποφασίζεται ότι το κέλυφος ενός κτιρίου, η επιφάνειά του, δηλαδή *το φαίνεσθαι*, είναι πιο σημαντικό από το εσωτερικό του, από *το είναι* του; μήπως όλα αυτά εξυπηρετούν ένα αστικό παιχνίδι, μία ανάγκη της πόλης να αναδείξει την ιστορία της, αλλά στην πραγματικότητα την παγώνουν, διαγράφοντας κάθε σύγχρονη δημιουργία, διαγράφοντας την εξέλιξη της ιστορίας;

Το ιστορικό αντικείμενο, όπως αναφέρει ο Δ. Ζήβας⁴⁷, δεν είναι πια κατ' ανάγκη απομονωμένο, απομακρυσμένο ή δυσπρόσιτο για τον καθένα από εμάς, δεν είναι κατ' ανάγκη περιφραγμένο με κάποιο κιγκλίδωμα. Προορίζεται αντίθετα, για βαθύτερη κατανόηση, για βίωση. Πώς ορίζεται όμως η βίωση; Η βίωση μόνο από τον δρόμο; από τον δημόσιο χώρο; οποιοσδήποτε όμως που βρίσκεται στον δημόσιο χώρο δεν θα εισέλθει κάποια στιγμή και

- _i_ τοποθέτηση θέματος
- _ii_ εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
- _iii_ προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
- _iv_ σύντομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
- _v_ η εγγραφή στην Unesco
- _vi_ μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
- _vii_ συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
- _viii_ ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
- _ix_ συμπεράσματα**
- _x_ γλωσσάρι

στον ιδιωτικό; δεν θα έρθει αντιμέτωπος με μία ιστορική σύγκρουση; ο ιστορικός μετά από 100 χρόνια, τι θα διαβάζει από την εποχή μας, αφού τα κτίρια θα υποδέχονται ως κενά κελύφη την εκάστοτε σύγχρονη ζωή, και οι προσόψεις θα παραμένουν πάντα οι ίδιες.

Είναι δεδομένο πως κάθε επιλογή απαιτεί θυσίες. Η επιλογή της διατήρησης ενός ιστορικού κέντρου δίνοντάς του έναν ρόλο ενεργό στην σύγχρονη ζωή και θέτοντας ως δεύτερη προτεραιότητα την διατήρηση της ζωής, με σκοπό να εξασφαλιστεί η ιστορική συνέχεια, προκαλεί προβλήματα στην εφαρμογή της. Το να καταφέρει να κρατήσει ένας ιστορικός τόπος τη ζωή μέσα του και να επιβιώσει χωρίς να μετατραπεί σε αποστεωμένο μουσείο, είναι το ιδανικό. Δεν είναι όμως εφικτό κάτι τέτοιο να γίνει χωρίς να προσαρμοστούν οι κατοικίες, τα δοχεία ζωής, στις εκάστοτε σύγχρονες ανάγκες.

Επίσης, η αναφορά σε μία ιστορική πόλη μπορεί να υποδεικνύει ότι μεγαλύτερη αξία έχει το σύνολο της πόλης παρά κάθε μεμονωμένο κτίριο. Έτσι, μεγαλύτερη αξία έχει η διατήρηση της εικόνας του συνόλου, της αστικής εικόνας δηλαδή, παρά η διατήρηση του κάθε ενός κτιρίου, το οποίο αν βρισκόταν σε μία άλλη τοποθεσία, πιθανόν να μην είχε καμία αξία. Η ανάγκη του ανθρώπου να ανήκει σε ένα σύνολο οδηγεί στην περιφρούρηση της ομοιογένειας και του χαρακτήρα της παλαιάς πόλης από την κοινωνία.

Μέχρι να βρεθεί η χρυσή τομή ανάμεσα στα δύο ακραία σημεία, κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή των ίδιων των χρηστών σε αυτόν τον διάλογο. Το να καταφέρνει σε πρακτικό επίπεδο ένας δήμος να προκαλεί το ενδιαφέρον και να ενημερώνει τους πολίτες, δημιουργεί τις βάσεις για έναν γόνιμο διάλογο και για την εξέλιξη. Η συμμετοχή των πολιτών στην οποιαδήποτε επέμβαση που αφορά στον χώρο που βιώνουν αφήνει το στίγμα τους. Διότι η ιστορία δεν είναι μόνο τα ιστορικά κτίρια, αλλά και όλες, οι αποτυπωμένες στον χώρο, πράξεις και ενέργειες του ανθρώπου.

Για τη μελέτη χρησιμοποιήθηκε βιβλιογραφία, ένα μεγάλο μέρος της οποίας είναι στην γαλλική γλώσσα. Για την χρήση της, ήταν απαραίτητη η μετάφραση εξειδικευμένων όρων. Παρακάτω, παρατίθεται το προτεινόμενο γλωσσάρι.

_i_	τοποθέτηση θέματος
_ii_	εισαγωγή στην έννοια της διατήρησης
iii	προστασία κληρονομιάς στη Γαλλία
_iv_	σύνομη ιστορική αναδρομή του Bordeaux και η εξέλιξή του ως προς τις αναστηλώσεις / αποκαταστάσεις
_v_	η εγγραφή στην Unesco
_vi_	μετά την εγγραφή, μέχρι σήμερα_πολεοδομικές μελέτες
vii	συνεργαζόμενοι φορείς με τον δήμο, δήμος, δημοσιεύσεις
viii	ανάλυση των Carnets d'une ville en héritage
_ix_	συμπεράσματα
_x_	γλωσσάρι

Accroche, θηλυκοτήρι, εμπόδιο, σκάλωμα, ελκυστικό, αξιοπαράτηρητο, κάτι που τραβάει την προσοχή
Adhérence, προσκόλληση, προσήλωση
Adjuvant, πρόσθετο, επιβοηθητικό, προϊόν που προστίθεται σε ένα άλλο για να το ενισχύσει ή να συμπληρώσει την δράση του
Allège, περβάζι, [allègement, ελάφρυνση]
Altération, αλλοίωση, μεταβολή, (παθολογία)
Ancrage, αγκύρωση, αγκυροβόλιον
Anse, λαβή, χέρι, ωτίον / κολπίσκος, ορμίσκος / anse de panier, καμπύλη εκ πολλών τόξων κύκλου
Appareillage, απόπλους, άπαρσις, ζευγωποίησης, ένωση, συναρμογή
Appareilleur, αρχιμάστορας, συναρμοστής, αρχιεργάτης, αρμογοκόπτης
Appui, στήριγμα, ακουμπιστήρι, μτφ. υποστήριξη, βοήθεια, έρεισμα
Arbalétrier, δοκός, ψαλίδα
Arc, τόξο, δοξάρι / αψίδα [arc en voûte, αψίς θόλου]
Arcade, αψίδα, καμάρα,
Arcature, σειρά αψίδων, καμαρωσειρά, τοξοστοιχία
Attache, συναρμογή, δεσμός, λωρίον, σχοινί, / αφοσίωση, προσήλωση, κλίση / συγκατάθεση / πρόσφυση / καρπός (χειρός), αστράγαλος
Attique, σοφίτα, στέγη, επίπεδο στο τελείωμα μιας κατασκευής, πιο στενό από το τελευταίο επίπεδο

Baie, άνοιγμα, καθαρό άνοιγμα / τρύπα
Balcon, εξώστης
Balcon filant, μακρόστενο μπαλκόνι
Balconnet, μικρός εξώστης, πρόβολος
Balustrade, κιγκλίδωμα με κολώνες, κάγκελο, στηθαίο
Banc, στρώμα, διάστρωση
Bandeau, δοκάρι, αψιδωτή κορνίζα, επιγραφή, λωρίδα, στεφάνη, τόξο / διάδημα, πέπλος, ταινία, επίδεσμος, κεφαλόδεσμος, περιζωμα, περιθώριο /μτφ. Τύφλωση
Banquette, κάθισμα με αποθηκευτικό χώρο από κάτω
Battant, ταλαντευόμενο, ανοιγόμενο προς
Briser, συντρίβω, θραύω, σπάνω, τσακίζω, διαρρήγνυμι /

καταστρέφω. θλίβω, καταπονώ, κατακουράζω, σακατεύω / διακόπτω

Brassage, βούρτσισμα

Brume, ομίχλη πυκνή, πούσι

Boiserie, ξύλινο αντικείμενο

Bossage, εξοχή, προεξοχές της πέτρας σε σχέση με τον αρμό

Boutisse, γωνιόλιθος, αγκωνάρι

Buanderie, πλυντήριο, πλυσταριό

Carrelage, κεραμικά, πλακίδια

Carrier, λατόμος

Carrière, λατομείο

Calepin, σημειωματάριο

Calfeutrer, φράσω, στουπώνω

Cémentation, συγκόλληση

Chambranle, παραστάδα, κορνίζα, περβάζι, η κλασική κορνίζα, το πλαίσιο του ανοίγματος, ξύλινο ή μαρμάρινο

Chantourner, τονεύω, κυρτώνω, (fer forgé chantourné, κυρτός χυτοσίδηρος)

Charnière, ένωση / γιγγλυσμός, κλάπα, μεντεσές, σημείο

Charpente, σκελετός, ξυλεία

Châssis, πλαίσιο, περβάζι, τελάρο

Chaulage, ασβέστωση

Chaux, ασβέστης, άσβεστος [eau de chaux, lait de chaux, ασβεστόνερο / chaux vive, καυστική άσβεστος]

Chêneau, λούκι

Cintre, αψίδα, καμάρα, τόξο / κούρμπα, καμπύλη / ξυλότυπος

Ciseau, σμίλη, κοπεύς, ψαλίδι, καλέμι, σκαρπέλο

Cloisonnement, διαχωρισμός μεταξύ προσώπων, αντικειμένων

Cloque, φούσκα

Clôture, περίβολος, φράκτης (λήξις)

Cochère, πυλών, αύλειος πύλη, εξωτερική θύρα

Comble, σοφίτα, το υψηλότερο σημείο, κατασκευή που προορίζεται για να υποστηρίξει την στέγη

Composés organoétains, οργανικά σύνθετα

Contrevent, εξωτερικό παραθυρόφυλλο, σκούρον, παντζούρι,

εξωτερικό φύλλο ενός παραθύρου

Coquillière, κογχυλιοφόρος

Cornice (Corniche), κορνίζα, γείσο, κορωνίδα / γύψινα στοιχεία σε προεξοχή, το ένα κάτω από το άλλο, που επιστέφουν μία κατασκευή και την προστατεύουν από την βροχή

Coupole, θόλος

Crémone, λαβή, μοχλός που χρησιμεύει για να κλείνουν τα παραθύρα

Débarras, αποθήκη

Décapage, ξεσκούριασμα

Décrasser, ξεβρωμίζω, καθαρίζω, εξανθρωπίζω

Décrochement, κοιλότητα, εσοχή, υποδοχή, εγκοπή, υποχώρηση σε σχέση με μία συνέχεια, ξεκρέμασμα

Débattement, περιστροφή

Diffusion, διάχυση

Dilatation, διαστολή

Dormant, κοιμώμενος, λιμνάζων, στάσιμος / ακίνητος, σταθερό κούφωμα / κάσσα θύρας, [το σταθερό κομμάτι ενός παραθύρου ή μίας πόρτας. Τα σταθερά μέρη μέσα στον τοίχο, αποτελούν το «χτιστό» dormant. Χωρίζουν το παράθυρο σε vanteaux: το montant dormant όταν το κομμάτι είναι κάθετο, το croisillon ή το traverse dormante όταν το κομμάτι είναι οριζόντιο. Το σύνολο ονομάζεται châssis dormant.]

Ebrécher, πελεκώ, θρυμματίζω

Ecailler, ξεφλουδίζω

Eclatement, σκάσιμο, έκρηξη

Efflorescences, εξάνθηση θείου, εξαέρωση, άνθηση, ανθοφορία, [τα άλατα που συσσωρεύονται στην επιφάνεια της πέτρας και εμφανίζονται με τη μορφή ενός στρώματος (σαν πούδρα) είναι η sâlpêtre]

Embrasure, πολεμίστρα, εσωράχιο / το σημείο στην διατομή του τοίχου, που δέχεται μία πόρτα ή ένα παράθυρο

Encadrement, πλασιώση// κορνίζα (στρατ. ένταξις), πλαίσιο

Encrassement, ρύπανση

Enduit, επίχρισμα, επίστρωση, υλικό επικάλυψης, άλειμμα, κονίαμα, σουβάδισμα / πρόσληψη, προσθήκη, προσκόλληση

Enduire, επαλείφω, επιχρίω

Energie grise, η συνολική απαιτούμενη ενέργεια για την ζωή ενός υλικού

Entablement, θριγκός

Entrait, ελκυστήρας

Entretien, συντήρηση

Espagnolette, μοχλός, μάνδαλος, είδος μαντάλου παραθύρου, μεντεσές

Etanchéité, στεγανοποίηση

Etayer, (étayer), υποστηρίζω, στυλώνω

Exfoliations, αποφλοιώση, ξεφλούδισμα

Faitagr, κορυφογραμμή, ράχη

Feuilleure, εγκοπή, εντομή, (με σκοπό να δεχτεί ένα άλλο στοιχείο)

Fiche, πάσσαλος, πασσαλίσκος, βελόνη, στρόφιγγα, φίσσα,

Frise, σχισμή, διάζωμα, ταινία παριστάνουσα τον ουρανό, εις το θέατρον// ύφασμα στρεψίμαλλον

Frottement, τρίψιμο

Fonte, χύσιμο, χύσις, χώνευση// χυτός σίδηρος, χυτοσίδηρος// σπλοθήκη σέλλας

Fronton, αέτωμα

Galerie, στοά, διάδρομος, πινακοθήκη

Garde-corps, κιγκλιδώματα, κάγκελα, προστατευτικά, (Parapet établi pour empêcher de tomber d'un pont, d'un lieu élevé.)

Gel, παγετός

Génoise, γείσο, σε 2-3 σειρές

Gommage, κομμίωση

Gond, στρόφιγξ, μεταλλικό τμήμα πάνω στο οποίο περιστρέφεται το πλαίσιο του παραθύρου ή της πόρτας (μεντεσές)

Gonfler, φουσκώνω

Goutter, στάζω, σταλάζω

Gouttière, υδρορροή

Gratter, ξύνω, αποξέω, σβύνω, ξεπερνώ

Graviers, χονδρή άμμος, χαλίκι, πετραδάκι

Grille, Πλέγμα, δίκτυο, κιγκλιδώμα, κάγκελο, συρματοπλέγμα// σχάρα,

Impermeable, αδιάβροχος

Imposte, υπέρθυρο, επίκρανο, ζύγωμα, (σταθερό πλαίσιο ή ανοιγόμενο, τοποθετημένο πάνω από ένα παράθυρο ή μία πόρτα)

Infiltration, διήθηση, διείσδυση

Intempérie, δυσκρασία

Jet d' eau, πίδακας νερού (απορροές), συντριβάνι

Joint, αρμός

Jointement, ένωση, αρμολόγηση

Jour, , φεγγίτης, φωταγωγός, ouverture, passage, trou// percé à jour, διάτρητος, μαντευθείς// φως, à jour, διάτρητος

Lanterneau/ laternon, φαναράκι, φεγγίτης

Lambrequin, ταινία παραπετάσματος

Lasser, καταπονώ

Lézarde, ρωγμή

Lichens, λειχήνες

Linteau, πρέκι, ζύγωμα, δοκάρι

Loquet, μάνταλο, σύρτης, πόμολο, μπετούγια(=1.χερούλι πόρτας ή παραθύρου, 2.υβριστικά, απαξιωτικός χαρακτηρισμός)

Lucarne, φεγγίτης, φωταγωγός, παραθυράκι

Maçonnerie appareillée, κανονική-λαξευτή τοιχοποιία, ευθυμετρώ τους λίθους της οικοδομής

Maçonneries en pierre de taille, κτήριο, οικοδομή πέτρινο

Maçonnerie mixte, μικτή τοιχοποιία, λιθοδομή

Maçonnerie en moellons, τοιχοποιία από αργόλιθο

Mansarde, σοφίτα, mansardé, κεκλιμένη οροφή

Marquise, μαρκίζα, προεξοχή στέγης, γείσο

Menuiseries, κουφώματα, ξυλουργική
Méplat, πλατύπεδος, επίπεδος, πεπλατυσμένος
Meurtrière, πολεμίστρα (φόνισσα)
Modenature, γύψινος διάκοσμος
Moellon, αργόλιθος
Mortier, κονίαμα, γουδί
Mouluration, καλούπι, σχηματοποίηση, χύτευση
Moulures, ράβδωμα, γλυφή, γύψινο, γύψινα στολίδια ενός ταβανιού
Mousses, βρύα
Mur de refend, μεσότοιχος

Nappes phréatiques, υδροφόρος ορίζοντας
Nu, γυμνός, κατακόρυφη πλευρά τοίχου

Ornemaniste, ξυλογλύπτης, σκαλιστής, ξυλογλύφος
Ornement, κόσμημα, στολίδι// πλούτος ύφους// άμφιον
Ouvrant, δυνάμενος να ανοίγει, ανοιγόμενος

Palier, πλατύσκαλο, κεφαλόσκαλο
Pancoupé, κομμένη γωνία, ο τοίχος που κόβεται υπο γωνία
Panneau, τύμπανον, άβαξ// σανίδα// παγίς, απάτη, πλαίσιο,
Parement, κόσμημα, στολίδι, όψη, πλευρά
Parpaing, διάτονος λίθος
Paumelle, είδος χειροκτίου, γίγγλυμος(ο μεταλλικός στροφέας της πόρτας, του παράθυρου ή κιβώτιου)
Perron, ανάβαθρο
Petit bois, ενδιάμεσα ξυλάκια από τα υαλοστάσια
Piedroit, παράθυρο πόρτας// ορθοστάτης, αψιδοστάτης, τοιχείον
Pierre calcaire, ασβεστόλιθος
Pierre de taille, λαξευτός
Pierruche, ;;(poudre de pierre calcaire qui entre dans la composition des mortiers de finition)
Pigment, χρωστική ουσία
Pignon, , γομφίσκος, αέτωμα//τροχός οδοντωτός// κουκουνάρι//
Pilastre, παραστάδα, πεσσός, πύλαστρο
Piocher, σκάβω, μοχθώ

Plancher, δάπεδο
Plomb, μόλυβδος
Poncer, κισσηρίζω, λιαίνω
Porosité, πορώδες
Portes fenêtrées, πορτο-παράθυρα, μπαλκονόπορτες
Poteau, ξυλοστάτης, πάσσαλος, στύλος

Ragréage, τελείωμα, φινίρισμα, επισκευή
Rambarde, δρύφακτο, κγκλίδωμα, κάγκελο
Rampant, επικλινής, (ερπετό)
Ravalement, απίσωσις, σουβάδισμα, επάλειψη//εξευτελισμός, ταπεινώση
Refouillement, κοίλωμα, υγιές τμήμα πέτρας
Relief, πρόπλασμα, ανάγλυφο
Remontées capillaires, τριχοειδή ρήγματα
Rempart, οχύρωμα, τείχισμα, προπύργιον
Résidu, υπόλοιπο, υπόλειμμα
Résine, ρητίνη (résine d'accrochage; ρητίνη ανάρτησης ;)
Restaurer, διορθώνω, επισκευάζω, αποκαθιστώ, παλινορθώ
Revêtement, επικάλυψη, επίστρωση, επίχρισμα
Rosace, ρόδακας
Rinçage, ξέπλυμα, ξέβγαλμα
Rupture, διακοπή, διάρρηξη, διάσπαση
Ruisseleur, περιρρέω

Saleté, βρωμιά, χύμα, σκόνη, ρυπαρότητα, ακαθαροσία
Salissure, βρωμιά, σκόνη
Salpêtre, νιτρικό κάλιο
Saillie, σκίρτημα, ορμή//προεξοχή//παραφορά, έξαψις// χαριεντισμός πνευματώδης//έκτυπος εμφάνεια
Sciotte, μικρό πριόνι για λίθους
Sedimentation, πρόσχωση
Segmentaire, τμήμα κύκλου, arc segmentaire, τόξο
Sels solubles, διαλυτά άλατα

Semelle, κρητίς
Serre, θερμοκήπιο, σέρρα
Seuil, κατώφλι, αρχή, έναρξις
Sommier, αεροδοχείον του εκκλησ. οργάνου // κεφαλής//λίθος υποβαστάζων θόλον
Soubassement, κρηπίδωμα, κρητίς, θεμέλια//υπόβαθρον// ταινία πέριξ κλίνης
Souillarde, οπή λίθου δια της οποίας διέρχεται ύδωρ, δεξαμενή νερού
Soupirail, φεγγίτης υπογείου
Staff, είδος κονιάματος
Sulfin, διοξειδίο του θείου
Survitrage, διπλό υαλοστάσιο [vitrage=υάλωμα, παραπέτασμα παραθύρου, vitrail=μέγα υαλοστάσιο, vitre= ύελος, τζάμι, vit-ré=υελωτός, υαλοσκεπής, με τζάμια, υελώδης]

Tabatière, ταμπακιέρα,
Targette, σύρτης, σουρμές
Tailler, κόβω, κλαδεύω, ξύνω, λαξεύω
Tailleur, κόπτης, χαράκτης// λιθοξόος// ράπτης
Tamiser, κοσκινίζω
Tassement (du sol), καθίζηση (του εδάφους)
Terrasse, δώμα, ταράτσα, μπαλκόνι
Terre cuite, τερακότα
Toit, στέγη, στέγασμα
Toiture, σκεπή, στέγασμα
Travée, μεσοβάθριον// διάστημα/ζώνη μεταξύ δύο δοκών, περασιά, άξονας / σ' έναν ναό η απόσταση μεταξύ των δύο υποστυλωμάτων
Traverse, ζυγός, δοκός εγκαρσία, τραβέρσα// ατραπός// ζύγωμα
Tuile de rive, ακροκέραμο

Usure, φθορά

Vantail, θυρόφυλλο, φύλλο
Verrière, γυάλινο σκέπασμα, μεγάλο υαλοστάσιο
Volets, εσωτερικό παραθυρόφυλλο, φύλλο, μέρος, σελίδα
Voûte, θόλος
Vouter, θολώ, κυρτώνω

βιβλιογραφία

λεξικά:

_Κ.Σπαρτάλη, Λεξικόν Γαλλο- Ελληνικόν, εκδ. “Αστήρ”, 1977
 _Καουφμαν, Γαλλο- Ελληνικόν, Librairie Kauffman Athènes, 1995
 _Le Robert illustré, Dixel, 2013

Διαδίκτυο:

_http://iate.europa.eu/SearchByQuery.do
 _https://translate.google.gr/#fr/el/
 _https://www.google.com/

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- _André Biat, *Propos sur l'art de restaurer à Bordeaux, suivi de la nécessité de l'emploi de la chaux grasse aérienne en pâte*, Bordeaux, 1995, Service Départemental de l' Architecture de la Gironde (Bâtiments de France)
- _Bordeaux, *Architecture Privée, Typologie*, Centre d'assistance architecturale d'information et de documentation du secteur sauvegardé de Bordeaux, 1994, collectif
- _Callais C. & Jeanmonod T., *Bordeaux, patrimoine mondial*, Bordeaux, Geste, 2012
- _Collectif, *Constructions d' hier, usages d'aujourd'hui*, Direction Générale de l' Urbanisme, de l' Habitat et de la Construction, 1998, Ministère de l' Equipement, des Transports et du Logement
- _G. H. Bailly, *Le patrimoine architectural, Les pouvoirs locaux et la politique de conservation intégrée*, Vevey, Editions Delta, 1975
- _Jean Missègue, Bordeaux, *Langage de pierre, Bordeaux*, 2007, La memoire de Bordeaux de la Communauté urbaine et des Communes
- _Jukka Jokilehto, *A history of Architectural Conservation*, University of York, part three: Development of Conservation Theories, 1986

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- _Διονύσης Α. Ζήβας, *Τα μνημεία και η πόλη*, Αθήνα, εκδ. Libro, 1991
- _Γιώργος Π. Λάββας, *Προστασία μνημείων και συνόλων*, τεύχος 1 και 2, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1984
- _Χαράλαμπος Θ. Μπούρας, *Σημειώσεις του μαθήματος*

βιβλιογραφία

- “Αποκαταστάσεις των μνημείων” II, Αθήνα, 1982
- Εκδόσεις της Direction Général de l' aménagement,**
Bordeaux, 2006 μέχρι σήμερα
- _[re]centres, Bordeaux
- _2030, vers le grand Bordeaux, Du croissant de lune à la pleine lune, Bordeaux, 2013, Ville de Bordeaux
- _Balade urbaine
- _Carnets d' une ville en héritage
- _Charte de la construction durable à Bordeaux
- _Guide pratique, Bordeaux
- _La caserne niel, Leçon #1 D' agora acte I, II
- _Les fiches pratiques de la construction durable
- _Parcours
- _Portrait de quartier(s)

Έγγραφα

- _Charte de Venise, 1964, Conseil International des Monuments et des sites
- Εργασίες - Διαλέξεις**
- _Β. Γκούφα, Δ. Σταρίδα, *Μπορντό, ένα μέλλον στραμμένο στο παρελθόν*, διάλεξη, Αθήνα, ΕΜΠ, 2014
- Διαδίκτυο**_τελευταία πρόσβαση στις 04/07/2014
- _http://archive-fr.com
- _http://fr.wikipedia.org/wiki
- _http://fr.wikipedia.org/wiki/Glossaire_de_l%27architecture
- _http://fr.wikipedia.org/wiki/Lexique_de_la_menuiserie

[_http://issuu.com/cohstra/docs/bdx-protocol-a4_20110511_01small/128](http://issuu.com/cohstra/docs/bdx-protocol-a4_20110511_01small/128)
[_http://malraux.org](http://malraux.org)
[_http://recentres.bordeaux.fr](http://recentres.bordeaux.fr)
[_http://whc.unesco.org/fr](http://whc.unesco.org/fr)
[_http://www.associations.gouv.fr](http://www.associations.gouv.fr)
[_http://www.bordeaux.fr](http://www.bordeaux.fr)
[_http://www.bordeaux2030.fr](http://www.bordeaux2030.fr)
[_http://www.bordeaux-euratlantique.fr](http://www.bordeaux-euratlantique.fr)
[_http://www.caue85.com/Restauration-renovation-et.html](http://www.caue85.com/Restauration-renovation-et.html)
[_http://www.culture.gouv.fr/culture/infos-pratiques/droit-culture/patrimoine/pdf/l-311213.pdf](http://www.culture.gouv.fr/culture/infos-pratiques/droit-culture/patrimoine/pdf/l-311213.pdf)
[_http://www.france24.com/fr](http://www.france24.com/fr)
[_http://www.incite-bordeaux.fr](http://www.incite-bordeaux.fr)
[_http://www.journaldesparticuliers.com](http://www.journaldesparticuliers.com)
[_http://www.legifrance.gouv.fr](http://www.legifrance.gouv.fr)
[_http://www.monument.irisnet.be/fr/resto/intro.html](http://www.monument.irisnet.be/fr/resto/intro.html)
[_http://www.vie-publique.fr](http://www.vie-publique.fr)
_Journal Officiel de la République Française, Παρίσι, 1887, no 89, [http://www.mediatheque-patrimoine.culture.gouv.fr/fr/documentation/pdf/loi_mh_30mars1887.pdf]

How to preserve a historical center? How is the civil then? How does the urban continuation survives-succeeds ? Last but not least, how is it possible for a city to survive and evolve, keeping its core alive ?

The city of Bordeaux, responds satisfactorily to these questions. With its historical center under UNESCO's umbrella and a wealthy administrative system. With terms that meet the conservation of the historical monuments standard, same time remaining viable, County with the support of the state, encourages the development of the town. In order to achieve a desirable urban homogeneity so the city will survive throughout the centuries preserving life in the historical center, the municipality interacts with the citizens, and provides them the required knowledge and the necessary skills, in order to become themselves responsible for their properties. To be able to understand and evaluate their needs, and eventually fulfill them. Meetings between citizens and architects, urban planners, sociologists, brochures are held, printed versions with historical data, with the characteristics of materials, their pathology and the ways to confront them, are some of the municipality actions. The citizen now has the ability to distinguish if there is a need to call a professional or not in order to repair the historical construction. He knows the rules he should be based on in order to repair, reinstate or replace it, and simultaneously learns the relevant legislation.

Πώς διατηρείται ένα ιστορικό κέντρο; Πώς επιτυγχάνεται η αστική του συνέχεια; Πώς είναι δυνατόν, ταυτόχρονα με τα προηγούμενα να καταφέρνει η πόλη να επιβιώνει και να εξελίσσεται, διατηρώντας την ζωή στον πυρήνα της; Η πόλη του Bordeaux, απαντάει σε ικανοποιητικό βαθμό σε αυτά τα ερωτήματα. Με προστατευόμενο ιστορικό κέντρο από την UNESCO, έχει αναπτύξει ένα διοικητικό σύστημα ικανό να διαχειρίζεται τον πλούτο της πόλης. Ο δήμος, με την συμπαράσταση του κράτους, προτείνει την ανάπτυξη της πόλης, με όρους βιώσιμους, που ικανοποιούν ταυτόχρονα τις συνθήκες διατήρησης των ιστορικών μνημείων. Με σκοπό να επιτύχει την επιθυμητή αστική ομοιογένεια, με σκοπό να επιβιώσει η πόλη ανά τους αιώνες με ζωή στο ιστορικό της κέντρο, ο δήμος προσπαθεί να επικοινωνεί με τους πολίτες, και να τους μεταφέρει τις απαραίτητες γνώσεις, τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να γίνουν οι ίδιοι υπεύθυνοι των ιδιοκτησιών τους, να είναι σε θέση να κατανοούν τις ανάγκες των κτιρίων, και να τις επιλύουν. Συναντήσεις των πολιτών με τους αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, κοινωνιολόγους, ολιγοσέλιδες εκδόσεις με ιστορικά στοιχεία, με τα χαρακτηριστικά των υλικών, με την παθολογία τους, με την αντιμετώπιση της παθολογίας τους, είναι μερικές από τις κινήσεις του δήμου. Ο πολίτης γνωρίζει πλέον πότε χρειάζεται την βοήθεια ενός ειδικού και πότε μπορεί να επισκευάσει μόνος του την ιστορική κατασκευή, γνωρίζει πάνω σε ποιές αρχές οφείλει να στηριχτεί έτσι ώστε να την επισκευάσει, να την αποκαταστήσει ή να την αντικαταστήσει, και ταυτόχρονα μαθαίνει την σχετική νομοθεσία.